

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Географічний факультет
Кафедра економічної географії та екологічного менеджменту

**«ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК СУЧАСНИЙ
ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УРОКУ ГЕОГРАФІЇ ТА
ВПРОВАДЖЕННЯ ЇХ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС»**

Дипломна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

студентка 6 курсу, групи 604

Спеціальності

014 Середня освіта (Географія)

Герасим Мар'яна

Науковий керівник

к. с-г. н., доц. Данілова О.М.

к. геогр. н., асист. Єремія Г.І.

До захисту допущено:

Протокол засідання кафедри № ____

від « » грудня 2021 р.

зав. кафедри _____ к.геог.н. доц. Вацеба В.Я.

Чернівці – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ	5
1.1. Значення інноваційних технологій як засіб підвищення ефективності навчання	5
1.2. Ретроспективний аналіз сучасних інноваційних педагогічних технологій.....	11
1.3. Умови ефективності та реалізації інноваційних технологій в освітній процес	16
Висновки до розділу 1.....	20
РОЗДІЛ 2. ВИДИ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ ГЕОГРАФІЇ У ШКОЛІ	22
2.1. Проектна інноваційна технологія як спосіб подання матеріалу	22
2.2. Дослідницька технологія навчання	28
2.3. Новий етап - технологія дистанційного навчання	30
Висновки до розділу 2.....	38
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА МЕТОДИКИ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ (У ВИВЧЕННІ КУРСУ «ГЕОГРАФІЯ МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ»).....	39
ВИСНОВКИ.....	67

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі розвиток освіти зазнає суттєвих змін: змінюються пріоритети, структура й зміст освіти, вводяться нові стандарти, формуються нові системи оцінювання результатів навчання. Акцент переноситься на навчання, у процесі якого здійснюється формування і розвиток в учнів здатності критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію та практично діяти, застосовуючи набуті знання і вміння для розв'язання життєвих проблем. Новим концептуальним орієнтиром середньої освіти в країні є компетентнісно-зорієнтований підхід до формування змісту освіти, а також до організації навчально-виховного процесу. Сучасна освіта спрямована на підготовку людей високої освіченості, кваліфікованих спеціалістів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння і впровадження наукоємних та інформаційних технологій. Інновації в географії стали предметом дослідження багатьох вчених, серед яких: Варакута О.М., Дичківська І. М., Завалевський Ю.І., Корбут О. Г., Мельник А.І, Пустовойт В.П., Стадник О.Г., Харченко О. О. та ін.

Якісне засвоєння учнями змісту географічної освіти вимагає від вчителів освоєння нових методів відбору та застосування технологій, що становлять географічну освіту. Відповідно до концепції нової української школи, у різних сферах технології інтерактивного навчання найбільш придатною є індивідуалізація: проектна технологія, багаторівнева технологія навчання, спільне навчання, повноцінна технологія навчання, технологія колективного навчання, інформаційно-комунікаційні технології. Ці технології добре адаптовані до умов класно-урочної системи та сприяють активізації процесу географічної освіти початкової школи не лише для успішного засвоєння учнями початкової школи навчального матеріалу, а й для інтелектуального та морального розвитку учнів, їхнього незалежності і соціальних навичків.

Об'єкт дослідження - навчально- пізнавальний процес процес з

географії у 7 класі та його ефективність.

Предмет дослідження - впровадження інноваційних технологій під час вивчення курсу «Географія материків та океанів», їх різноманітність та ефективність застосування для покращення результатів навчання.

Мета магістерської роботи – показати необхідність застосування інноваційних технологій в освітньо-виховному процесі, зокрема при викладанні географії в загальноосвітніх закладах.

Для досягнення мети були поставлені наступні **завдання**:

1. розкрити сутність основних понять, провести ретроспективний аналіз інноваційної педагогічної технології навчання та умов її впровадження в навчально-виховний процес для підвищення ефективності навчання;

2. обґрунтувати методику застосування сучасних інноваційних технологій на уроках географії;

3. розкрити суть проектування, дослідження та дистанційних технологій на уроках географії;

4. розробити інноваційні моделі уроків з використання проектної, дослідницької, дистанційної технологій у процесі вивчення розділу «Південна Америка» з курсу «Географія материків та океанів».

У процесі написання магістерської роботи використовувалися наступні **методи**: системного підходу, статистичного аналізу, узагальнення, синтезу, бесіди з учителями та адміністраціями шкіл, дослідницький, картографічний, описовий.

Практичне значення полягає у розробці методики використання інноваційних моделей формування географічних здібностей учнів, яку можуть використовувати вчителі географії та учні навчальних закладів.

Структура роботи. Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ

1.1. Значення інноваційних технологій як засіб підвищення ефективності навчання

Сучасні наукові дослідження (В. Беспалько, Л. Даниленко, В. Журавльов, П. Карташов, М. Кларін, Т. Новікова, В. Паламарчук, І. Підласий, Н. Юсуфбекова та ін.) показали, що новий напрямок- педагогічна інновація, перетворюючись на особливу галузь наукового знання, характеризується певним змістом, принципами, тенденціями та моделями розвитку. Розвиток освітніх інновацій в Україні пов'язаний із масштабним суспільно-просвітницьким рухом, що зумовлено протиріччям між суспільними потребами розвитку та функціонування закладів освіти та реальним існуванням освітньої справи. [16]

Навчання інновацій належить до загальної науки і системи педагогічних знань. Її зародження та розвиток знаходяться на межі загальної інноваційності, методології, теорії та історії освіти, психології, соціології та теорії управління, економіки освіти і є однією з базових дисциплін, які значно прискорюють процес оновлення освіти. Динаміка соціально-економічних процесів постіндустріального (електронного, інформаційного) світу докорінно усвідомила питання інноваційного потенціалу країни, як одну із заповуток її стабільного становища в міжнародному суспільстві та успішного реагування на виклики сучасної економіки. різні цивілізації. [21] Освітня політика України наголошує на необхідності використання інноваційних педагогічних технологій в загальноосвітній школі. Основою нормативної бази інноваційної діяльності в освіті є Закони України "Про освіту", "Про загальну середню освіту", "Про наукову і науково-технічну діяльність", "Про науково-технічну інформацію", "Про наукову і науково-технічну експертизу", "Про інноваційну

діяльність", Положення "Про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності". У цих державних документах йдеться про важливість організації інноваційної діяльності та визначаються перспективи розвитку освіти [49].

Основні методологічні й теоретичні положення інноваційної педагогічної діяльності визначені в працях К. Ангеловські, І. Д. Бежа, Ю. З. Гільбуха, І. М. Дичківської, І. П. Підласого, С. Д. Полякова, М. М. Поташника, Г. К. Селевка, В. А. Сластьоніна та інших.

Педагогічна інновація - вчення про створення, оцінку, розвиток і використання педагогічної інновації. [41]

Дослідницькі стратегії інноваційного навчання повинні враховувати поточний процес розвитку населення, кон'юнктуру ринку праці, зміни факторів (зовнішніх і внутрішніх), що відбулися і відбуваються, і впливають на розвиток різних сфер освіти. [40]

До зовнішніх факторів належать: економіка, культура, історія, населення, соціополітика, суспільство. Внутрішні чинники є провідними чинниками розвитку освітньої сфери, які визначають напрями інноваційної політики та спрямовані на підтримку діяльності інноваційного типу як відповідь на соціальні інновації. Тому для визначення домінуючого становища інноваційного навчання в розвитку сучасної освіти допомагає правильний вибір носіїв та ефективність значення інноваційного змісту.

Створення, утвердження та існування нового є ядром загального явища та ядром інноваційного процесу, а його базовою складовою є інновація.

Інновація (лат. *innovatio* - оновлення, зміна) - інновація, зміна, оновлення; новий метод, що створює нове, відоме використання для інших цілей [21].

Поняття «інновація» вперше було використано в культурології та лінгвістиці більше століття тому для представлення процесу перенесення (лат. *transfere*-перенесення, рух) – елементи однієї культури проникають в іншу культуру і набувають нових і попередніх нетипових якостей. Це проникнення розглядається як вирішальний фактор розвитку культури. У сучасному світі

він активно використовується в різних галузях знань, особливо в економіці.

Інтерес до світових освітніх інновацій виявляється у створенні інформаційних сервісів (Освітній інноваційний центр за підтримки ЮНЕСКО, Азійський освітній інноваційний центр), запуску реалізації інноваційних планів навчання, проведення міжнародних конференцій, організації просування інноваційного навчання в різних країнах. у світі Повідомте про ці нововведення педагогічній спільноті на сторінках спеціальних журналів. 22]

Рис. 1.1. Значення, в яких виступає поняття «інновація»

Новизна є одним із основних критеріїв оцінки педагогічних досліджень, головним результатом творчого процесу, інноваційною властивістю та самостійною цінністю [22].

Крім новизни, інновація також повинна мати інноваційний потенціал, здатний забезпечити довгострокові корисні результати від свого використання. Якщо інновація не приносить позитивного ефекту, то це псевдоінновація.

Ключем до навчання інновації є співвідношення норм до інновацій, які динамічно взаємодіють, співіснують і розвиваються (див. рис. 1.1). Як відомо,

специфікація зберігає те, що існує, а інновація змінює це.

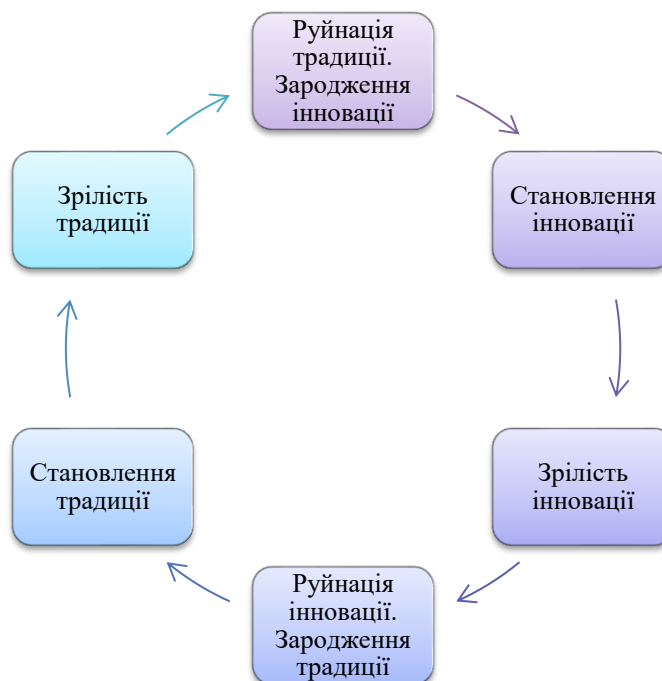

Рис. 1.2. Діалектика взаємоперетворення інновації і традиції

(за І. М. Дичківською)

У своїй концепції інновації А. Пригожин вважає, що діапазон варіантів взаємодії інновації та норм може варіюватися від сприйняття нового як патологічного до переходу від норм до забобонів. Передове завжди зберігає багато традиційних елементів, що очевидно в педагогіці. Тому необхідно обережно ставитись до традиції, народжуватися, формуватися та відігравати роль у сприйнятті традиції.

Інноваційний освітній процес - комплексний процес створення, впровадження та поширення інновацій та змін, що відбуваються в освітньому середовищі протягом його життєвого циклу. [3].

У системі освіти інноваційний процес – це більше, ніж просто введення нового. Вони реалізуються як цілеспрямована зміна цілей, умов, змісту, засобів, методів і форм діяльності, характеризуються новизною, загальним або високоефективним потенціалом у певних сферах, здатністю давати довгострокові вигоди, послідовною інновацією з іншими. діяльність.. Через ці

характеристики інноваційний процес принципово відрізняється від процесу стабільності.

Структурою та змістом інноваційного процесу освіти є інноваційна діяльність, суть якої полягає в оновленні навчального процесу, впровадженні нових форм у традиційну систему, забезпеченні найвищого ступеня педагогічної творчості. Основним органом, носієм інноваційного процесу є перш за все вчитель-новатор. [16]

Загалом, до вчителів-новаторів належать усі вчителі, які творчо працюють і прагнуть оновити навчальні та виховні засоби. Серед них І. Дичківська умовно виділила три групи [22]:

1) Учителі-винахідники, які придумують нове шляхом власних досліджень;

2) Вчителі-модернізатори, які вдосконалюють і по-новому використовують елементи створеної системи для отримання позитивних результатів;

3) Майстерні вчителі, які вміють швидко сприймати та добре використовувати традиційні та нові методи та методи.

Діяльність вчителів, які належать до цих категорій, формує інноваційний навчальний процес, збагачуючи практику новими ідеями, новим змістом та новими технологіями. Слово «технологія» походить від двох грецьких слів — навички і наука, тобто навчання.

Інноваційна технологія на сучасному етапі реформування середньої школи забезпечує найкомфортніші умови навчання учнів, повноцінно розкриває їх природний потенціал, сприяє розвитку самоосвіти, самовдосконалення, критичного мислення.

Наукові методи, які використовуються дослідниками для визначення «технології навчання», дуже різноманітні.

В. Беспалько визначає технологію навчання як реалізований на практиці проект певної системи навчання, як змістовну технологію реалізації навчального процесу. [29].

Загальноприйняте уявлення про технологію як конструювання навчального процесу висвітлюється за певною схемою (див. рис. 1.2.) [22].

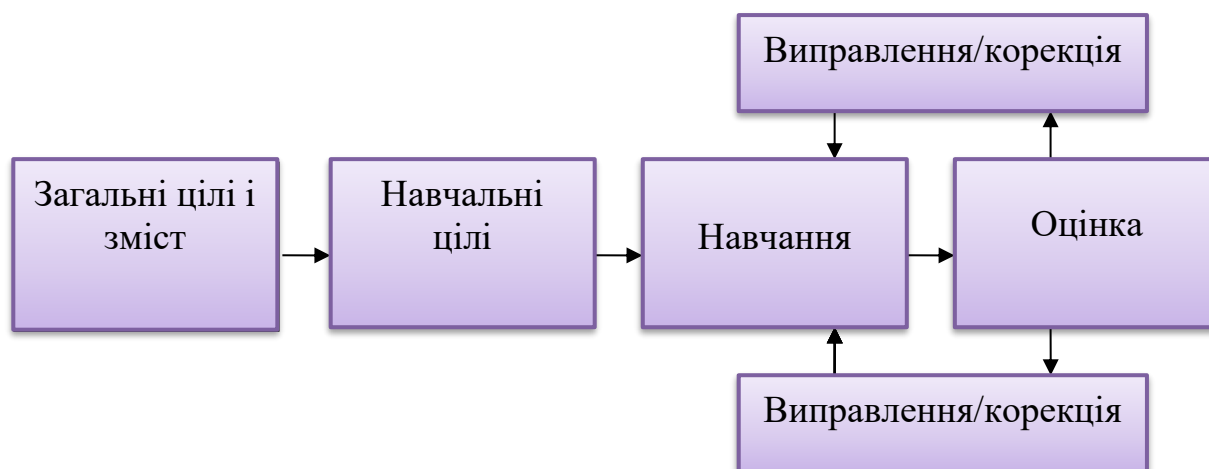

Рис. 1.3. Структура технології навчання (за І. М. Дичківською).

Вони поєднують освіту, технологію навчання та технологію навчання (освіта, управління), пов'язані з конкретними історичними етапами освітніх концепцій та парадигм навчання (систем поглядів).

Навчальні технології. У ньому втілена загальна стратегія розвитку освіти, єдиний освітній простір. Метою освітньої технології є вирішення стратегічних завдань освітньої системи: прогнозування розвитку освіти, проектування та планування цілей, результатів, основних етапів, методів та організаційних форм навчально-виховного процесу. Таким різновидом освітньої технології є поняття освіти, освітнє право, освітня система. У сучасній Україні освітніми технологіями виступають гуманістична концепція освіти, Закон України «Про освіту», система безперервної освіти та ін. [22].

Технологія навчання. Відобразити стратегію впровадження освітньої технології в навчально-виховний процес за певних умов. Навчальна технологія акумулює і виражає загальні характеристики і закономірності цього процесу незалежно від конкретних дисциплін. Кожна конкретна технологія навчання відображає режим навчання й процес управління освітніми закладами, поєднує їх зміст, форму та засоби. Це може включати

досвід, який використовується в інших галузях науки та практики – електроніка, нові інформаційні технології, промисловість, поліграфія, наука про цінності (охорона здоров'я) тощо [22].

Основними характеристиками технології навчання є: діагностичні цілі навчання; найбільш чіткий стандарт оцінки досягнутих результатів; обов'язкова підсумкова рефлексія студентів (викладачів), тобто співвідношення між досягнутими результатами та запланованими результатами; постановка цілі та актуальність для конкретний період часу.

Технологія навчання (освіта, управління). Цей тип технології моделює спосіб оволодіння конкретними навчальними матеріалами (поняттями) із суміжних тем, тем і питань. Багато в чому він близький до окремої технології. Технологія навчання охоплює зміст, форму і метод навчання. Специфічний зміст, форма і метод притаманні освіті чи технології управління [22].

Середовищем, в якому реалізується технологія навчання, є технологічний процес.

Технологічний процес - система технічних вузлів, орієнтованих на конкретні результати навчання [29].

У теорії освіти технологічними процесами є, наприклад, методи колективної творчої роботи, методи організації колективів, системи виховної роботи тощо, конкретні теми.

Останнім часом у вжиток увійшов термін «інноваційна технологія навчання». Одні дослідники трактують його як цілеспрямоване систематичне і послідовне впровадження в практику техніки, методів і засобів навчання дії, що охоплює весь навчальний процес від визначення його мети до досягнення очікуваних результатів, інші – як комплексний процес навчання. дисципліни та думки, а також метод організаційної інновації для забезпечення ефективності інновацій та формування компетентності.

1.2. Ретроспективний аналіз сучасних інноваційних педагогічних технологій

У Законі України «Про освіту» визначено мету загальної середньої освіти – загальний розвиток людини та найвищої цінності суспільства. Нова школа має стати простором такого розвитку, простором для навчання, спілкування, взаємодії та спільної діяльності учнів, вчителів та місцевої громади. Реформа загальної середньої освіти, що впроваджується в Україні, відповідає основним світовим тенденціям: особистісно-орієнтована освіта, дитиноцентризм, компетентісно-діяльнісні методи, педагогіка партнерства. Ці принципи мають знайти відображення у формуванні освітнього середовища та освітнього простору української школи.

Вчителі повинні вміти мотивувати учнів: розвивати, розуміти предмети, розуміти світ. Цього можна досягти лише тоді, коли ти любиш свою роботу, коли ти відповідальний і відкритий світу. Без мотивації немає результату. Змінюється роль вчителів. Якщо раніше це було єдине джерело інформації, то тепер воно має організувати навчальний процес так, щоб діти могли зрозуміти світ. Він досі є керівником навчального процесу, але став невидимим організатором. Вчителі повинні стежити, щоб учні зробили власні висновки – саме тоді вони запам'ятовують суть. Завдання вчителя зараз не лише передавати знання, а виступати в ролі провідника, модератора, помічника, щоб активізувати дітей і навчити їх самостійно отримувати інформацію.

Рис 1.4. Еволюція навчання [30]

У західних школах, як правило, використовують ділові та симуляційні ігри, які в основному використовуються для формування практичних навичок іноземної мови, вирішення завдань управління економікою, а будівельна

галузь, зокрема промисловість, широко використовується у військових для накопичення досвіду. Крім того, використовуйте навчальні ігри для викладання виробничих задач з конкретних предметів, загальних принципів, методів моделювання, математики та наукової методики. [34].

У 1930-х роках у США почали розробляти та впроваджувати комерційні ігри. Одним із найвідоміших представників ігрового права є К. Абт, який почав з побудови комп'ютерного моделювання повітряного бою та освоєння космосу.

Тому всі дослідники цього питання вказують на те, що комерційні ігри в тій чи іншій мірі є взірцем.

Першу комп'ютерну комерційну гру запропонував британський кібернетик С. Бір наприкінці 1960-х років. У той же час Д. Форрестер заклав основу нової науково-системної динаміки, яка дає змогу будувати інтерактивні моделі економічних, політичних і соціальних умов. Бізнес-ігри стали поширеними в західних школах менеджменту в 1980-х роках. З появою віртуальної реальності комерційні ігри вийшли на новий рівень, що допомагає створювати інтерактивні системи сценарного моделювання для навчальних центрів багатьох великих компаній.

Останніми роками в багатьох країнах використовуються тематичні дослідження. Іноді їх визначають як методи для конкретних ситуацій, хоча це один з найпопулярніших варіантів цих методів. Метод кейсів — це обмежена в часі ділова гра. Найчастіше використовується в навчальному процесі зарубіжних навчальних закладів. Суть цього методу полягає в тому, що проблемне викладання знань супроводжується організацією учнів та їх самостійною роботою. Наприклад, у Німеччині вчитель К. Хайнце розглядав метод кейсів професійно-технічних вузів. На ранніх етапах розвитку цей метод використовується в аспірантурі. У той же час збільшення кількості менеджерів, які використовують кейс-метод, призвело до значного зростання попиту на нові справи з національними нотками. Особливістю цього методу є відтворення проблемної сцени на основі реальних життєвих фактів.

Одна з найбільш революційних сучасних освітніх технологій називається → MOOC -масштабне навчання відкритого суспільства. Вони роблять якісну освіту настільки легкою, що раніше було немислимо. Світ стає відкритим відкритим контентом, поширюються відкриті дані, відкриті ресурси, відкриті онлайн-курси.

Сучасні школи повинні мати відкриті освітні ресурси (ОП) – це освітні чи наукові ресурси, які безкоштовно надаються або ліцензуються для використання чи обробки [52].

Відкриті освітні ресурси (АВЕ) включають: навчальні курси, індивідуальні матеріали або модулі курсу, посібники, навчальні відео, програмне забезпечення та інші інструменти, матеріали чи технології. Використання ВОР підвищує ентузіазм учасників навчального процесу, створює ефективне середовище навчання, виховує вміння вчителів готувати матеріали курсу.

Поява відкритих освітніх ресурсів сприяла поширенню дистанційних відкритих курсів, якими можуть користуватися учні, викладачі, викладачі та дорослі. Особливістю такого курсу є те, що ви можете вільно обирати час, місце, метод навчання та особисті цілі. У більшості випадків участь у відкритих дистанційних курсах вимагає зрілого особистого навчального середовища.

Звісно, кожен має можливість не виходячи з дому прослухати лекції викладачів світового рівня та отримати дипломи на цих курсах. А MOOC – публічне навчання відкритого суспільства – насправді є продовженням публічних відкритих онлайн-курсів, але зараз фокус переміщається з відеолекції та передачі знань на те, як велика кількість людей формує спільноти, щоб організувати онлайн-університетське навчання. Адже спілкування є невід’ємною частиною будь-якого навчання.

Вчителі-тьютори помітили, що дистанційне навчання дуже складне та цікаве водночас, а дистанційні курси вимагають від розробників готувати всі компоненти ретельніше, ніж курси денної форми навчання.

Аналіз дистанційного навчання показує, що вчителям важко створювати власні дистанційні курси. Провідні експерти найкраще підходять для відкриття широкомасштабних відкритих дистанційних курсів, дозволяючи викладачам залучати до них студентів. У цьому типі курсів для отримання інформації про діяльність студентів потрібен зворотній зв'язок з викладачем курсу.

До характеристик навчального процесу можна віднести використання блогів, вебінарів, тренінгів тощо. За принципом BYOD (Bring your own devices Brain one device-Bring your own devices), він активно використовує ноутбуки, планшети, смартфони тощо. Спеціальні програми з посиланнями на освітні сайти можуть надати їм будь-які навчальні матеріали. Але ці прилади школа (держава) не надає. Йдеться про різні комп'ютери та телефони, які вже мають студенти.

У багатьох країнах/регіонах зараз модно розвивати SoftSkills (м'які навички, здібності та людські якості). Таких якостей близько 100: критичне та позитивне мислення, здатність приймати рішення, вміння керувати часом, креативність, інтелект тощо. Мабуть, варто навчити дітей найважливіших навичок у житті: вміння слухати і слухати. Насправді це дуже важливо. Лише 20% людей автоматично володітимуть цими якостями. Оголошення про розвиток SoftSkills в державі – це початок реформи системи освіти.

Тому методи та моделі навчання пройшли довгий шлях і зараз посідають стабільні позиції в шкільному навчальному процесі. Відроджуються комерційні ігри, які служать для підвищення ефективності шкільної освіти, економії часу, експериментів, моделювання майбутнього Незалежний професіонал діяльність та розвиток творчого потенціалу випускників школи формують у них ключові життєві здібності.

Гейміфікація (Ігрофікація) – навчання граючись – це одна з потужних нових освітніх технологій. Для того аби відчувати справжню атмосферу інновацій в освіті, потрібно працювати на YouTube (Ютюб), на Slideshare (Слайдше), на SoundCloud (сандклауд) – саме там зноходимо нові формати,

нові ідеї, нові матеріали.

1.3. Умови ефективності та реалізації інноваційних технологій в освітній процес

Аналіз психології та навчальної літератури про застосування інноваційних технологій навчання в навчальному процесі, характеристика сутності та змісту нової технології, результати фактичної практики є основою для визначення умов навчання для ефективного використання інноваційна технологія навчання [49].

Кожне нововведення відбувається поступово, і лише після певного етапу становлення інноваційну технологію можна успішно і довго використовувати. Враховуючи, що будь-яка інновація повинна відповідати об'єктивним потребам суспільства, особливо об'єктивним потребам педагогічної практики, професіоналізму, організації, фінансів та інших можливостей, дуже важливо ефективно впроваджувати інновацію на всіх етапах, щоб забезпечити її логічність, організованість і безперервність, це потрібно реалізувати.

На основі думок Л. Ващенко, О. І. Тищенко визначив основні етапи впровадження інноваційного процесу в практику системи шкільної освіти. Він вважає, що навчальний процес можна розділити на 7 етапів:

Перший етап – це усвідомлення педагогічним колективом необхідності та інноваційності змін та інновацій у освітньому процесі, що вимагає моніторингу якості освіти, аналізу показників цих досліджень, розуміння того, що справжньому стану цього процесу не відповідає. до нових тенденцій. Важливою умовою впровадження інноваційних методик навчання є пояснення причин змін та мотивації вчителів до використання інноваційних методів навчання.

Другий етап – пошук і оновлення нових ідей. На цьому етапі формується творча група, основною метою якої є розробка та оформлення інноваційних ідей у проект чи програму, а також визначення масштабу проблеми, яку

необхідно вирішити, оновлення нових ідей та обговорення. Іншими словами, забезпечення позитивних результатів інновацій має бути засобом вирішення проблем, пов'язаних зі школою.

Третій етап – впровадження інноваційних нововведень. Творчий колектив визначає майбутні перспективи та стратегії досягнення цілей. Запропонований інноваційний технологічний проект має оголосити мету, цілі та основні напрямки реалізації нових ідей, необхідні ресурси для ефективного досягнення цілей, методи визначення ефективності інноваційного процесу. Вчителі беруть активну участь в обговореннях проекту та інноваційне планування для стимулювання впровадження та інновацій. Важливо, що інноваційні технології мають впроваджуватися в дуже специфічних умовах і орієнтуватися на вирішення чітко визначених завдань навчання.

Четвертий етап – тестування нових концепцій навчання та експериментування з цими інноваціями. На цьому етапі важливо враховувати готовність команди до впровадження інноваційних технологій, ентузіазм викладачів, наявність тиску, невизначеність функцій, поінформованість працівників. Необхідно створити комфортні умови для всіх інноваційних суб'єктів. На цьому рівні, на думку автора, інновація повинна спочатку пройти експериментальну перевірку та аналіз ефективності її застосування, супроводжувану контролем педагогів, психологів, соціологів. Іншими словами, для забезпечення максимальної ефективності цей експеримент має бути комплексним.

П'ятий етап – підготовка основної частини навчального процесу до роботи в нових умовах, які зазвичай здійснюються в умовах перепідготовки, зокрема: ретельний підбір стилів управління, методів оцінювання та контролю проміжних результатів, децентралізація. Слід зазначити, що ефективність інновацій залежить від ступеня підготовленості учасників до інновацій. На цьому етапі також дуже важливі ролі наставників, керівників творчих колективів, науковців. Крім того, інновації мають бути технологічно розвиненими, орієнтованими на відображення особистих якостей,

професійних умінь і навичок викладачів.

Шостий етап передбачає формування позитивного та інноваційного настрою колективу. Оскільки в процесі впровадження інноваційних технологій нова система може зіткнутися з труднощами.

Сьомий етап – оголошення результатів використання інноваційних технологій навчання на рівні батьків, педагогів та установ державного управління.

Аналізуючи стадію інноваційної діяльності, можна зробити висновок, що однією з умов впровадження інноваційної технології навчання є готовність викладача до інновацій, суть якої полягає у взаємодії мотиваційної орієнтації, маніпулювання змістом та компонентів оцінки та рефлексії. Ці компоненти забезпечують: 1) творчу спрямованість викладача; 2) його знання інноваційної технології; 3) визначають ступінь підготовки до інновації.

Окрім бажання впроваджувати інновації, вчителі також мають пройти відповідну підготовку, тобто оволодіти різними методами навчання та виховними методами, вміло застосовувати їх на практиці та застосовувати інновації у навчанні. Тому необхідною умовою впровадження інноваційної технології навчання є спеціальна підготовка чи перепідготовка вчителів, розуміння ними досвіду та необхідності участі в ньому.

О. О. Харченко вважає, що ефективне використання інноваційних технологій у навчальному процесі є важливою умовою навчання [51]. Створення інноваційного навчального середовища покликане забезпечити особистісну самореалізацію та навчання на основі розробки та застосування інтерактивних форм і методів. Під освітнім інноваційним середовищем автор розуміє навчальне середовище як принцип співпраці в навчальній діяльності, тобто учні взаємодіють у групах на рівних засадах, спільно вирішують спільні проблеми, разом працюють над досягненням консенсусу. У контексті дослідження О. О. Харченко акцентує увагу на таких принципах застосування нових технологій навчання (див. рис. 1.3.).

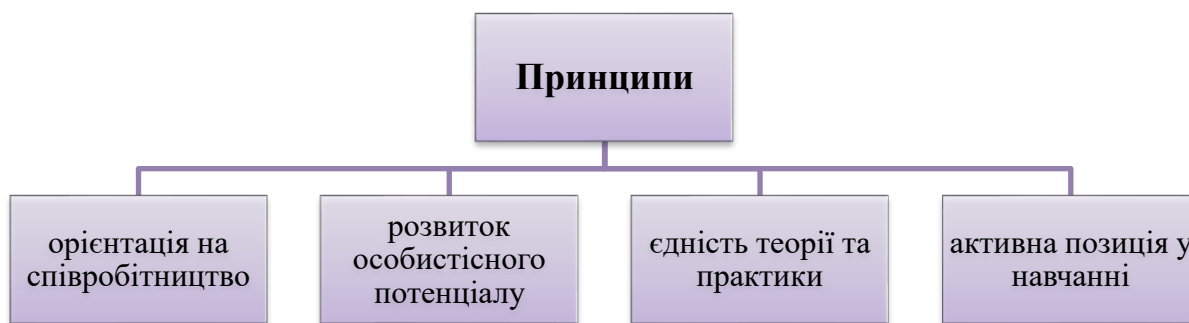

Рис.1.5. Принципи застосування нових технологій (за О. О. Харченко).

Виходячи з вищезазначених принципів інноваційної технології, можна зробити висновок, що найкращим способом виховання творчих і високорозвинутих людей є використання форми і методу кооперативного навчання, оскільки кооперативна організація навчальної діяльності є основою нових технологій і має на меті виховувати і вчитися. У цьому контексті умов навчання це зумовлено необхідністю зміни характеру організації аудиторної навчальної діяльності.

Наступною умовою навчання ефективного використання інноваційної технології навчання є виховання технічної здібності педагогічного колективу (викладачів, викладачів). Технічна здібність — це процес, за допомогою якого вчителі глибоко розуміють наукову основу різноманітних інноваційних технологій, формують спеціальні практичні навички та вміння використовувати ці технології, формують певні психологічні та моральні якості, необхідні для роботи в інноваційному освітньому середовищі.

Завдяки запровадженню різноманітних форм організованої роботи вчителів для досягнення розроблених умов з'являється можливість систематизувати та узагальнити знання про застосування інноваційних технологій.

Безперечною умовою навчання ефективного використання інноваційних технологій навчання є розвиток пізнавальної діяльності учнів. На думку О. О. Харченка, ефективне застосування нових технологій у навчально-виховному процесі потребує розвитку пізнавальної діяльності учнів та підлітків, а їх високий рівень вплине на формування інтересу до навчання, озброює учнів

прийомами розумової діяльності з накопичення знань для вирішення навчальних проблем, розвиває ініціативу учнів у творчому пізнанні.

На сучасному етапі розвитку шкільної освіти активно впроваджується процес проблемного навчання, в основі якого лежить проблемне навчання, керівництво творчою та самостійною роботою учнів, самоосвіта учнів.

Рис.1.6. Вплив інноваційних технологій на розвиток учня

Якість інноваційного процесу залежить від його цілей, методів і засобів, організації, знань, здібностей, зацікавленості виконавців в отриманні найвищих результатів, особливостей комунікації між ними. Ще однією важливою умовою успішного впровадження інноваційної технології навчання є мотивація та підготовка виконавців. Це означає, що для того, щоб вчителі були зацікавлені в отриманні необхідних інноваційних результатів, вони повинні створити відповідні умови, забезпечити колективне та індивідуальне стимулювання, проводити навчання чи перепідготовку.

Висновки до розділу 1

Розвиток педагогічної інновації в Україні пов'язаний із масштабним суспільно-педагогічним рухом, спричиненим протиріччям між суспільними потребами функціонування навчальних закладів, змістом, структурою,

формою, методом і технологією навчально-виховного процесу та реальним наявністю освіти.

У багатьох національних документах згадується про важливість інноваційної діяльності в навчальних закладах. Це питання завжди було предметом дослідження багатьох вчених у країні та за кордоном, які вважають, що інноваційне навчання – це створення, оцінка, розвиток та застосування інноваційного навчання. Інноваційний процес реалізується як цілеспрямована зміна цілей, умов, змісту, засобів, методів і форм діяльності, що характеризується новизною, загальним або високоефективним потенціалом у певних сферах, здатністю давати довгострокові вигоди та іншими інноваціями. Завдяки цим характеристикам інноваційний процес принципово відрізняється від традиційного процесу. Від ділових і симуляційних ігор до гейміфікації, принципів BYOD, створення власного пристрою, MOOC та масштабних відкритих онлайн-курсів - інновації пройшли довгий шлях. Ступінь підготовки вчителя до інновацій є показником його здатності вирішувати проблеми, пов'язані з персоналізованою освітою, нетрадиційним способом.

РОЗДІЛ 2

ВИДИ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ ГЕОГРАФІЇ У ШКОЛІ

2.1. Проектна інноваційна технологія як спосіб подання матеріалу

Проектна технологія - це розробка ідей проблемного навчання, має суб'єктивну чи об'єктивну новизну та практичне значення. [33]

Слово «проект» (у перекладі з латинської «projectus») означає «кинути вперед», людину, яка «розмовляє і кидається в очі». [47]

Саме проектна технологія дозволяє розкрити творчий потенціал учнів, розвинути мислення, виявити здатність причинно-наслідкового зв'язку, взаємозалежність між предметами та явищами, що сприяє формуванню та розвитку життєвих здібностей. Тому, стикаючись із викликами сучасної освіти, вчителі повинні використовувати дизайн у навчальній діяльності.

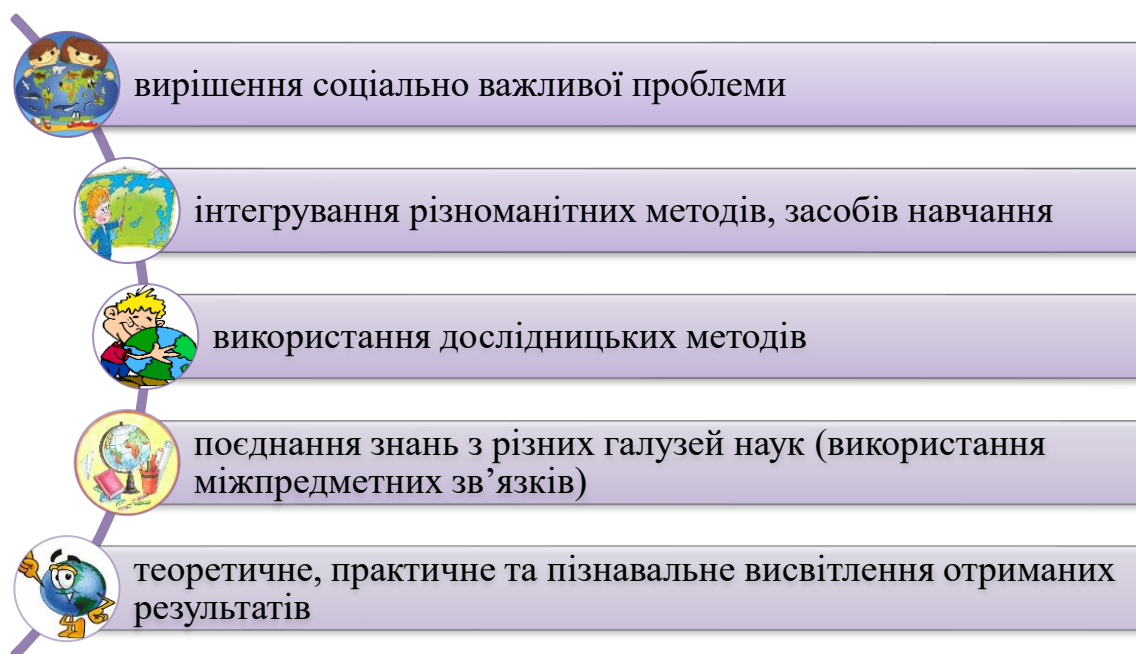

Рис.2.1. Характерні риси проектних технологій [44]

Варто зазначити, що метод проектів базується на розвитку в учнів пізнання, творчого інтересу, уміння самостійно конструювати знання, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, розвитку критичного мислення.

Проектний підхід завжди зосереджується на самостійній діяльності (індивідуальній, парній, груповій), яку учні виконують протягом певного періоду часу.

Основними ознаками, які відрізняють технологію проекту від інших інноваційних технологій: проект є одноразовим; кожен проект має свою унікальність; проект має чіткі часові рамки та обмежені ресурси; усі проекти поєднуються зі змінами; чіткий результат. [45]

Проектна технологія дозволяє вчителям застосовувати різноманітні інтерактивні вправи, перетворюючи роль вчителя з авторитетних передавачів інформації в координаторів навчального процесу. Крім того, учні здобувають знання, порівнюючи, порівнюючи, оцінюючи природні, соціальні та культурні явища та процеси, спостерігаючи та роблячи власні висновки.

Рис. 2.2. Класифікація проектів за різними основами [45]

Корнеєв В.П. поділяє проекти, які використовуються в процесі географічної освіти, на освіту, суспільство та управління, які поділяються на дослідницькі, творчі, ігрові, інформаційні та практико-орієнтовані. [27]

Дослідницький проект — це проект, у якому учасники проходять усі етапи

«дорослого» дослідження (формулювання проблеми, тема дослідження, огляд джерела інформації, гіпотеза, експеримент, висновок, захист).

Творчі проекти – це проекти, які не мають певної структури спільної діяльності учасників, і це залежить від кінцевого результату. Учасники проекту заздалегідь домовилися про результати та формат їх презентації.

Інформаційні проекти – це проекти, спрямовані на дослідження інформаційних об'єктів: енциклопедій, картотеок, книг, газет, атласів, підручників або довідників.

Ігровий проект — це проект, у якому учасники грають у відведених їм ролях через характер і зміст проекту під час реалізації проекту. Це можуть бути літературні персонажі або реальні персонажі. Він моделює їхні соціальні та ділові стосунки, які можуть бути ускладнені вигаданими обставинами.

Практично-орієнтовані проекти – це проекти, які орієнтуються на соціальні інтереси учасників. Результатом їх виконання є документ (план, пропозиція, проект закону тощо).

З точки зору технології проекту, об'єднати можливості кількох дисциплін. Результати проекту мають бути змістовними, тобто проектувати на основі підготовленого викладачем проектного документа. Це можуть бути презентації, відео, фотоальбоми, підготовлені кабінки тощо.

У шкільній програмі з географії можливості використання проектів дуже широкі. Але слід зазначити, що тривалість та складність проектів, які можуть розробити учні, прямо пропорційні їхньому віку та особистісним особливостям. У шостому та сьомому класах діти можуть розробляти більшість інформаційних та короткострокових чи середньострокових проектів, у дев'ятому та одинадцятому вони можуть бути більш креативними. Окрім аналізу літературних джерел, вони можуть проводити власні дослідження, зробити висновки та дати рекомендації альтернативний метод.

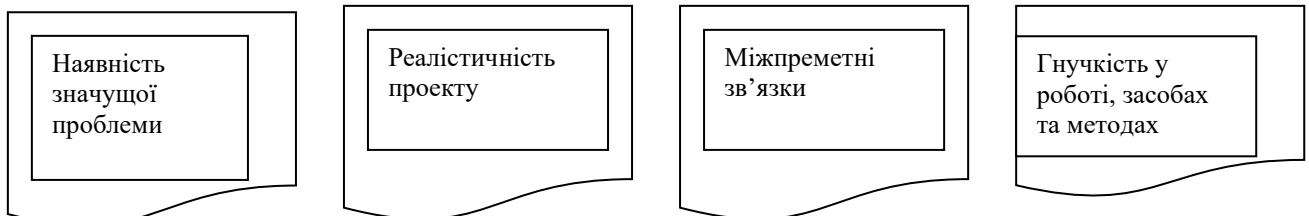

Рис. 2.2. Основні умови здійснення проектної діяльності [35]

Під час роботи над проектом важливою є взаємна діяльність вчителя і учнів. (Див. табл.2.2) [35]

Таблиця 2.2

Діяльність вчителя і учнів під час роботи над проектом

	Етапи роботи над проектом	Діяльність учнів	Діяльність вчителя
1	2	3	4
1.	Підготовчий етап Визначення теми та мети проекту	Обговорення теми. Добір інформації	Представлення теми, мотивація, допомога у розподілі завдань
2.	Планування - визначення джерел, засобів, методів аналізу; - вибір засобів представлення результатів; - вироблення критеріїв оцінювання	Формування завдань, вироблення плану дій	Коректування, пропозиція ідей
3.	Збір матеріалів Опрацювання літератури, спостереження, анкетування, експеримент	Добір інформації	Спостереження, спрямування дій учнів
4.	Узагальнення Систематизація та оцінка зібраних матеріалів, формування висновків	Аналіз матеріалів та відбір най- суттєвішого	Спостереження, коректування, поради
5.	Подання та оцінювання результатів Усний та письмовий звіт, оцінювання результатів та процесів дослідження	Колективне обговорення результатів. Оцінювання використаних можливостей.	Участь в обговоренні та оцінюванні

Продовження таблиці 2.2

б.	Презентація проекту Рефлексія	Представлення, захист проекту	Допомога учням у презентації проекту. Визначення пріоритетів та перспектив
----	----------------------------------	----------------------------------	--

У проектній діяльності між учнем і вчителем встановлюються певні відносини:

- учень визначає мету діяльності – учитель допомагає йому в цьому;
- учень відкриває нові знання – учитель рекомендує джерела знань;
- учень експериментує – учитель розкриває можливі форми і методи експерименту, допомагає організувати пізнавально-трудова діяльність;
- учень обирає – учитель сприяє прогнозуванню результату вибору;
- учень активний – учитель створює умови для розвитку активності;
- учень – суб'єкт навчання, учитель – партнер;
- учень відповідає за результати своєї діяльності – учитель допомагає оцінити отримані результати і виявити способи вдосконалення діяльності.

Будь-який інноваційний метод навчання завжди сприймається учнями дуже позитивно і є дуже ефективним. Не є винятком і технологія проектування в процесі навчання географії, яка має використовуватись у навчальній практиці сучасних вчителів географії, оскільки має багато позитивних характеристик.

Під час виконання проекту учні: проявляють ініціативу; намагаються самостійно розв'язувати сформульовані задачі; самостійно займаються обробкою, аналізом та систематизацією інформації; вчать робити власні висновки; вчать викладати результати своїх досліджень; виховувати практичне використання комп'ютера та мультимедіа проектори та ін майстерність.

Особливістю проектування та реалізації є його поступовий характер. Якщо ви не знайомі з проектною технологією в попередніх природничих

курсах або не використовуєте її в інших шкільних предметах, навіть учні десятого чи одинадцятого класів не зможуть розробити хороший проект. Студенти повинні переходити від простого до складного, щоб зрозуміти природу та характеристики створення проекту.

Використання проекту дуже ефективно при розгляді тем, які є великими за обсягом і відносно легкими для розуміння учнями. Але в старшій школі можна використовувати проекти для дослідження складних тем, щоб виявити важливі зв'язки та закономірності, а також прості приклади, які учням буде легко зрозуміти.

Вчителі повинні бути не тільки знайомі з його предметом, а й бути компетентними в інших галузях науки, щоб побачити їх точки зіткнення. Учитель повинен дуже добре знати своїх учнів, розуміти їхні здібності, інтереси та бажання. Психологічна грамотність і здібності вчителя надзвичайно важливі для організації проектної діяльності учнів.

Вчителі мають бути вправними у спілкуванні, особливо під час організації міжрегіональних проектів, бути уважними та толерантними.

Особливу роль відіграють творчі здібності вчителя, його творчий потенціал, досвід творчої діяльності. Очікується, що вчителі оволодіють не лише предметами, які він викладає, а й викладає психологію та сценічне мистецтво. Вчителі впливають на учнів їх власними характерами. Особиста самооцінка настільки ж важлива в цій технології, як і в будь-якій іншій технології.

Однак відповідні та ефективні методи проектів не повинні замінювати класної системи. Він повинен доповнити його елементами новизни, креативності та незалежності. Вчителі повинні знайти розумний баланс між базовими знаннями, навичками та прагматичними діями учнів. Основною метою його роботи має бути його власна проектна викладацька діяльність, спрямована на підтримку стійкого інтересу учнів до предметних досліджень та активну участь у процесі позакласного пізнавального дослідження.

Проектні методи завжди передбачають вирішення проблем, з одного

боку - використання різних методів, а з іншого - інтеграцію знань і навичок з різних галузей науки, техніки, техніки, творчості.

2.2. Дослідницька технологія навчання

На сучасному етапі проблемно-орієнтоване, проектне і дослідницьке (inquiry-based) навчання виходить на перший план. Одним із прикладів такого дослідницького навчання є підхід «5Е».[20]

Рис. 2.4. Модель 5Е дослідницького навчання

У навчальній програмі з географії загальної середньої освіти виділено назву «Дослідження». Як навчальний вид діяльності, згідно з оновленими «Національними стандартами базової та повної загальної середньої освіти», ця назва включена до вивчення предмета «Географія». Це нова частина навчальної програми з предмета географії. Дослідницькі здібності вчителі формують шляхом систематичної та систематичної роботи.

У кожному курсі шкільної географії поточний курс передбачає дослідницькі теми. (Див. додаток А.), [36,37]

Враховуючи вікові особливості учнів, розвиток логічного мислення, доступність змісту вже освоєних підручників географії, кількість і складність тем дослідження з року в рік повинні зростати. Кожна тема потребує такого формулювання, після прочитання учнями проблемна ситуація спонукатиме до пошуку ефективних методів дослідження.

Аналізуючи теми «дослідницької» частини шкільного навчального плану дослідження географії (додаток А), можна сказати, що запропоновані

теми мають переважно стимулювати пізнавальний інтерес учнів, ускладнювати та спонукати до пошуку та самопізнання. Особливої уваги заслуговують теми географічних досліджень у 10 та 11 класах. Логічно, що їх кількість значно більше, ніж раніше, адже учні цього віку вже мають певне географічне навантаження, вміння працювати з різними джерелами інформації, більш розвинене логічне мислення тощо. [14]

Основними особливостями методології проведення та виконання дослідження є:

-Новизна (дослідження – нова форма навчально-виховної роботи);

-Індивідуальність (вони заклали великий потенціал для розвитку особистісних здібностей учнів, самостійності та творчого мислення);

-Поєднання наукового та творчого елементів у навчальному процесі (географічні дослідницько-пізнавальні та наукові напрями поєднуються, щоб студенти стали майбутніми вченими);

-Різноманітність (різноманітні джерела інформації, методи та форми дослідження, різноманітні теми роботи закріплюють позитивне та емоційне поле дослідження шкільної географії);

-Диверсифікація складності (кожний курс має власний обсяг досліджень, який залежить від предметного навантаження; це коригування складності забезпечує постійне оновлення, доповнення та краще засвоєння вивчених матеріалів). [23]

Дослідження передбачає самостійну роботу студентів, а час його виконання – поза уроком. Рекомендується робити це у вигляді невеликих проєктів, презентацій, відео, рефератів, усних доповідей, графіків, карт, рефератів тощо. Кожна тема є темою дослідницького проєкту: індивідуальний, парний чи груповий.

Однак у позакласній роботі з географії учні виконуватимуть велику кількість інших видів проєктів.

2.3. Новий етап - технологія дистанційного навчання

Характерним нововведенням останніх десяти років є активне використання дистанційного навчання, яке є підпорядкованою частиною дистанційної освіти. Дистанційне навчання увійшло в 21 століття і стало найефективнішою системою для навчального процесу, підготовки та постійної підтримки високоякісних фахівців, самоосвіти та будь-якого розвитку особистості в навчальних закладах. Особливо під час пандемії COVID-19.

Форма дистанційної освіти є різновидом персоніфікованого навчального процесу, який переважно відбувається шляхом опосередкованої взаємодії віддалених учасників процесу дистанційної освіти у професійному середовищі на основі сучасної психології, навчання та інформаційно-комунікаційних технологій. (Закон України "Про освіту". Стаття 9). [25]

Зокрема поняття «дистанційне навчання» (англ. distant learning) вчені розглядають, як:

-засіб реалізації навчального процесу, який може базуватися на сучасних телекомунікаціях та інноваційних технологіях, що дозволяє навчатися дистанційно без особистого контакту між викладачами та студентами;

-форма організації навчального процесу у спеціально створеному навчальному середовищі шляхом використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.[5]

Основним завданням дистанційного навчання є розвиток творчості та інтелекту дітей через відкрите та безкоштовне використання всіх освітніх ресурсів і програм. По-перше, це забезпечує доступ до Інтернету та технічну підтримку (комп'ютери, планшети, смартфони тощо). Сьогодні, під час поширення пандемії COVID-19, у зв'язку з розвитком інформаційних технологій, змінилося ставлення людей до традиційної освіти, а дистанційне навчання стає все більш популярним у нашій країні.

Обов'язкове дистанційне навчання показує, що кожен може навчатися під тиском навколишнього середовища. За останні кілька тижнів інформаційно-

комунікаційні можливості (ІКТ) наших вчителів зросли набагато швидше, ніж раніше. Це так звана «крива навчання», коли люди можуть вчитися швидше та ефективніше в новому середовищі. Тепер кожен може подумати про важливість того, щоб вчителі мали хороший рівень ІКТ. Основні елементи системи дистанційного навчання пов'язані з єдиним методом побудови та структурою зв'язку. Збірники підручників з різних дисциплін (зокрема з географії) представлені у таких формах:

Рис. 2.6. Комплекти навчально-методичних матеріалів з різних дисциплін (в т.ч. географії)

Національні платформи можуть функціонувати лише тоді, коли вони переповнені електронними навчальними матеріалами. Якщо студенти зможуть користуватися платформою, обирати необхідні матеріали, пов'язані з темою, і мати доступ до інших електронних освітніх ресурсів, тобто не шукати контент у різних місцях, студентам буде набагато легше.

Дистанційне навчання, яке проводиться за допомогою комп'ютерних телекомунікацій, має такі форми навчання:

-чат заняття -навчальний курс з використанням технології чату. Сеанс чату проводиться синхронно, тобто всі учасники можуть отримати доступ до чату одночасно. У багатьох закладах дистанційного навчання є чат-школи, які використовують чати для організації дистанційної діяльності викладачів і учнів.; [17].

– *веб-заняття* - дистанційні уроки, конференції, семінари, ділові ігри й інші форми навчальних занять, які проводяться за допомогою засобів телекомунікацій і інших інтернет можливостей;

– *відеоуроки* є невід’ємною частиною дистанційного навчання. Цифрові файли можуть зберігатися на окремих електронних носіях або мережевих серверах. Зазвичай на екрані буде відтворюватися запис виступу вчителя. Відеоуроки з рухомими зображеннями ефективні в дистанційному навчанні: показуйте ролики, анімації, таблиці. Перевага такої презентаційної форми навчального матеріалу полягає в тому, що студенти можуть самостійно коригувати процес курсу та повернутися до минулих етапів і важких моментів;

– *веб-форуми* - Стиль роботи користувача над темою чи проблемою за допомогою записів, які зберігаються на одному із сайтів, де встановлена відповідна програма. Різниця між онлайн-форумами та чат-курсами полягає в тому, що вони можуть вимагати більш тривалого (кілька днів) робочого часу та асинхронного характеру взаємодії педагога та учнів;

– *дистанційна конференція* як тип уроку, можна проводити в багатьох формах, тому його можна відрізнити від відеоконференції, аудіоконференції, комп’ютерної конференції та телеконференції. Конференц-дзвінки - зазвичай на основі списків розсилки з використанням електронної пошти; [28]

- *самостійна робота за сценарієм* (пошукова, дослідницька, творча);
- *індивідуальні проектні роботи*;
- *тренувальні вправи*;
- *контрольні роботи* (тестування, відповіді на контрольні питання);
- *консультації тощо.* [15]

Постало питання, як шукати і готувати матеріали, як проводити уроки. При цьому на допомогу вчителю розроблено ряд корисних сайтів, а саме:

- 1) Навчання вдома: практичні поради для вчителів від психологині Світлани Ройз <https://nus.org.ua/articles/navchannya-vdoma-praktychni-porady-dlya-vchyteliv-vid-psyhologyni-svitlany-rojz/>
- 2) Як технічно організувати дистанційне навчання — покрокова інструкція <https://nus.org.ua/articles/yak-tehnichno-organizuvaty-dystantsijne-navchannya-pokroкова-instruktsiya/>
- 3) Інструменти для дистанційного навчання — добірка НУШ <https://nus.org.ua/articles/30-instrumentv-dlya-dystantsijnogo-navchannya-dobirka-nush/>
- 4) Практики та підходи до дистанційного навчання — рекомендації для вчителів <https://nus.org.ua/articles/praktyky-ta-pidhody-do-dystantsijnogo-navchannya-rekomendatsiyi-dlya-vchyteliv/>
- 5) Чотири сервіси, які допоможуть організувати дистанційне навчання <https://nus.org.ua/articles/chotyry-servisy-yaki-dopomozhut-organizuvaty-dystantsijne-navchannya/>
- 6) Як працювати в Google-класі: покрокова інструкція <https://nus.org.ua/articles/yak-pratsyuvaty-v-google-klas-pokroкова-instruktsiya/>
- 7) Усе в одному місці: як програма Discord допоможе організувати дистанційне навчання <https://nus.org.ua/articles/use-v-odnomu-mistsi-yak-programa-discord-dopomozhe-organizuvaty-dystantsijne-navchannya/>
- 8) Як використовувати YouTube у дистанційному навчанні <https://nus.org.ua/articles/yak-vykorystovuvaty-youtube-u-dystantsijnijnomu-navchanni/>
- 9) Дистанційне навчання: як зацікавити учнів — поради від учительки <https://nus.org.ua/articles/dystantsijne-navchannya-yak-zatsikavyty-uchniv-porady-vid-uchytelky/>
- 10) Освіта після пандемії. Тренди майбутнього шкільної освіти
- Частина 1: <https://nus.org.ua/view/osvita-pislya-pandemiyi-chastyna->

[1-uroky-mozhlyvosti-prognozy/](#)

- Частина 2: <https://nus.org.ua/view/osvita-pislya-pandemiyi-chastyna-2-trendy-majbutnogo-shkilnoyi-osvity/>

Для дистанційного навчання з географії рекомендується використовувати деякі Інтернет-сайти, зокрема: сайт «Теорія географії»- <https://sites.google.com/site/teoriageografiie/>, сайт «Географія. Географічний портал»- <http://geografica.net.ua>, сайт «Популярная география» - <http://www.geosite.com.ru/>, сайт «Мир загадок и чудес» - <http://chudesasveta.narod.ru/> та ін.

Серед різноманітних популярних веб-сайтів в інформаційній сфері YouTube швидко зріс і є третім за популярністю веб-сайтом після Google і Facebook. На каналі «Вступ до географії» розміщено багато цікавих та корисних вступів на географічні теми. У плейлисті ви можете знайти будь-які теми на тему «Екологія», «Географія України», «Промисловість», «Цікаві факти», «Географія світу», «Водойм», «Картографування», «Материка та океани», «Онлайн-демонстрація» тощо. Канал позиціонує себе як відеоресурс для людей, які цікавляться сучасністю, і надає можливість самостійної навчальної діяльності студентів отримати додаткові джерела інформації під час дистанційного навчання.

Цифрові технології дозволяють батькам і вчителям швидко обмінюватися інформацією в Інтернеті. Одним із таких прикладів є LMS (Система управління навчанням), простір, де вчителі можуть спілкуватися з багатьма батьками, швидко отримуючи зворотний зв'язок.

Сьогодні існує багато різних безкоштовних систем управління навчанням: Acollab, ATutor, Claroline, Colloquia, DodeboLMS, Dokeos, ELEDGE, Ganesha, ILIAS, LAMS, LON-CAPA, LRN, MOODLE, OLAT, OpenACS, OpenCartable, OpenLMS, SAKAI, The Manhattan Virtual Classroom. Але найпопулярнішою і широко використовуваною системою у вищій і середній школі є Moodle.

Використання елементів автоматизованого навчання, Інтернет-порталів, може підвищити пізнавальний інтерес учнів до самостійного засвоєння

географічного змісту. Вчителі географії, які використовують інноваційні засоби навчання, розуміють простоту та ефективність цього сучасного навчального засобу, як *портал LearningApps.org*. [42]

Рис.2.7. Портал LearningApps.org. URL: <https://learningapps.org/>.

Студенти та викладачі повинні зареєструватися для роботи на цьому порталі. Доступ до програми, наданої користувачеві, використовується для індивідуального виконання завдання, а вчитель контролює процес. Щоб скористатися ним, необхідно підключити комп'ютер до локальної мережі Інтернет.

LearningApps.org є сервісом для підтримки процесів навчання та викладання за допомогою невеликих інтерактивних модулів. Ці модулі можуть безпосередньо використовуватись як навчальні ресурси або для самостійної роботи [48].

Ви можете створити обліковий запис, ввівши необхідні дані в розділ «Створити обліковий запис»: ім'я для входу (номер телефону), електронна пошта, пароль. Зареєстровані користувачі можуть створювати власні вправи. Для цього виберіть на домашній сторінці розділ «Створити вправу». Пропоновані назви: «Знайди пару», «Класифікація», «Рядок чисел», «Просте сортування», «Відповідь на безкоштовний текст», «Фрагмент зображення»,

«Вікторина (одна відповідь)», «Заповніть пропуск Запитання», вправи «Збірник», «аудіо- та відеоконтент», «Мільйонний», «Пазл», «Кросворд», «Пошук слів», «Де?», «Вгадай персонажа».

Ви можете додатково переглянути або виконати створені вправи онлайн. Їх вигідно використовувати на етапі перевірки, узагальнення та систематизації чи застосування набутих знань, умінь і навичок, або на етапі їх безпосереднього формування та засвоєння. Ви також можете запропонувати створити подібні вправи для учнів як домашнє завдання.

У сучасному світі блоги та інші типи веб-сайтів, які найчастіше використовуються у браузерях Internet Explorer, Mozilla Firefox, Opera, Google Chrome, Safari, створюються та використовуються для спілкування та взаємодії з учасниками навчального процесу.

Блог – це сучасний веб-сайт, вміст якого постійно додається, включаючи основний текст, зображення та презентації, фільми тощо.

Для вивчення географії в навчальному процесі важливу роль відіграють блоги та веб-сайти як джерело інформації, що публікується на сайті, і використовуються для організації дистанційного навчання, контролю та обговорення роботи та завдань.

Вчителі можуть в процесі вивчення географії скористатися блогами вчителів географії: Бандуриної Алли (<https://bandurinaalla.blogspot.com/>), Бондаренко Людмили (<http://sibageograf.blogspot.com/>), Коваленко Світлани (<https://geografiysv.blogspot.com/>), Кондратовець Наталії (<https://nataliakondratovets.blogspot.com/p/2019.html>), Савіцької Надії (<https://geolifescool.blogspot.com/>), Малої Наталії (<https://www.facebook.com/Natali.Malaya.76/>), Маргарид Галини (<http://geogalmar.blogspot.com/>), Сібагатова Сергія (<http://sibageograf.blogspot.com/>), Чуйко Олени (<https://geovsviti.blogspot.com/>).

Особливою структурою і насичення географічного змісту виокремлюються серед них блоги О.Чуйко, С. Сібагатова, Т. Полтавцевої, Н Кондратовець.

У той же час виявляється, що навіть якщо дистанційне навчання добре організоване, воно не може повністю замінити безпосереднє спілкування з викладачами та командами. Адже співіснування та спілкування дають можливість краще відчувати умови дітей, безпосередньо реагувати на їхні потреби, стимулювати навчання, застосовувати освітні технології, які потребують активної співпраці між учнями – це далеко не вичерпний перелік.

Тому тенденцією шкільної освіти є змішане навчання. Зараз ми в основному працюємо за двома парадигмами: дистанційне навчання або денне навчання (зазвичай так у школах). Але можна комбінувати ці два способи. Частина навчального процесу відбувається онлайн, частина – безпосередньо в класі (офлайн).[20]

Навчання також може здійснюватися асинхронно, при цьому частина матеріалу передається учням для самостійного вивчення, а інша частина синхронного навчання – це можна робити віч-на-віч або дистанційно. Це забезпечує гнучкий графік для груп студентів з різними рівнями досягнень і різними потребами, допомагаючи персоналізувати навчання, підвищувати ефективність і покращувати можливості навчання.

Змінюється роль вчителя у змішаному навчанні: він уже не просто транслятор знань. Натомість він стає наставником, який керує діяльністю дітей, припускаючи, що йому потрібно спостерігати, працювати і на цій основі планувати діяльність у класі та керувати проектами, створеними окремими учнями або студентськими групами. Звичайно, для цього вчителі повинні мати додаткові здібності. Тому вчителі потребуватимуть більше соціальної підтримки та можливостей для підвищення кваліфікації.

Висновки до розділу 2

Наразі структура та зміст освітньої інноваційної моделі передбачили багато сучасних технологій: інтегрована технологія навчання; технологія структурної логіки (операційної діяльності); технологія розвитку навчання; технологія персоналізованого навчання; технологія проблемного навчання; технологія диференційованого навчання; гуманітарна освіта. Технологія, модульна технологія навчання, технологія групового навчання.

Впровадження інноваційної технології навчання суттєво змінило освітній процес і може вирішити проблеми розвитку, персоналізованого навчання, диференціації, гуманізації, формування перспектив персоніфікованої освіти.

Проектна технологія дозволяє розкрити творчий потенціал учнів, розвинути мислення, виявити здатність причинно-наслідкового зв'язку, взаємозалежність між предметами та явищами. Це сприяє формуванню та розвитку життєвих здібностей. Тому, зважаючи на виклики сучасної освіти, педагогам доводиться використовувати дизайн у своїй професійній діяльності.

Виділена «дослідницька» частина поточної програми з географії в середніх школах сприяє формуванню дослідницьких можливостей, без яких це було б неможливо зробити в проекті.

Останнім характерним нововведенням є активне використання дистанційного навчання, яке є підпорядкованою частиною дистанційної освіти.

Сьогодні, під час поширення пандемії COVID-19, у зв'язку з розвитком інформаційних технологій, змінилося ставлення людей до традиційної освіти, а дистанційне навчання стає все більш популярним у нашій країні. По-перше, це забезпечує доступ до Інтернету та технічну підтримку (комп'ютери, планшети, смартфони тощо). Усе це сприяє тому, що модель навчання географії набуває нової моделі.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА МЕТОДИКИ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ (У ВИВЧЕННІ КУРСУ «ГЕОГРАФІЯ МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ»)

Інноваційною технологією, яка використовується в системі загальної середньої освіти, вважається моделювання вчителями змісту, форми і методу навчально-виховного процесу відповідно до мети та новизни використання.

Впровадження інноваційної технології навчання суттєво змінило освітній процес і може вирішити проблеми розвитку, персоналізованого навчання, диференціації, гуманізації, формування перспектив персоніфікованої освіти.

Однак варто зазначити, що в процесі вивчення географії необхідно використовувати як традиційні моделі навчання, так і інноваційні моделі навчання, а ефект не поступається, а в інших випадках він взагалі нерозривний. Вони повинні залишатися на зв'язку та доповнювати один одного.

Розглянемо методику використання інноваційних моделей і технологій у процесі вивчення з курсу «Географія. Материка і океани .7 клас» на прикладі окремих тем **розділу «Південна Америка» (7 год) [12]**

УРОК 1.

Тема уроку: Південна Америка. Географічне розташування. Практична робота № 5 (початок). «Позначення на контурній карті елементів берегової лінії Південної Америки»

Мета уроку: дати студентам можливість зрозуміти географічне положення та особливості узбережжя Південної Америки, зрозуміти історію відкриття та дослідження континенту; з'ясувати основні закономірності його природи; покращити використання в процесі самостійного дослідження фізики та географічне положення африканського континенту Навички роботи

з різних джерел географічної інформації; виховувати пізнавальний інтерес, методи творчої роботи, аналізу та порівняння, вміння робити висновки та узагальнення; виховувати толерантне ставлення до однолітків у груповій роботі, співпрацювати з однокласниками, щоб досягнення цілей Здатність збалансувати свою презентацію та інтерес до отримання нових знань.

Обладнання: фізична карта Південної Америки, карта світу, атласи, контурні карти, підручники, відео сюжет, презентація до уроку.

Тип уроку: засвоєння нових знань (з використанням інноваційних технологій).

Методична література: Довгань Г. Д. Навч. – метод. посібник «Усі уроки географії», 7 кл., серія «Усі уроки», - Х.: Вид. група «Основа», 2015.

Хід уроку

I. Організація класу до уроку

- Перевірити присутність учнів на уроці;
- Перевірити, чи є на уроці необхідні засоби навчання;
- Психологічний настрій в класі.

II. Повідомлення теми уроку. Постановка мети і завдань

Дидактична гра «Впізнай мене»

-Сьогодні ми почнемо вивчати материк, який характеризується такими характеристиками:

- трикутний;
- найдовша система простягання з півночі на південну гору через її територію;
- ним протікає найглибша річка світу;
- володар найсухішої пустелі у світі.

- Як ви думаєте, для якого материка вони підходять?

-За яким типовим планом ми вивчали материк?

Традиції мешканців цього материка викличуть інтерес у всіх, тож на сьогоднішньому уроці ми розпочнемо подорож до вивчення континенту як завжди — починаючи з розуміння географічного положення та історичних

особливостей його досліджень. і розвиток.

- Запишіть тему уроку і план у зошити. Тема «Південна Америка.»

План.

1. Географічне положення материка.

2. Перші дослідження та освоєння материка.

- Що вам відомо про цей континент?

(Учні заповнюють 1 стовпчик таблиці)

- Що б ви хотіли нового дізнатися про цей материк?

(Учні заповнюють 2 стовпчик таблиці)

- Третій стовпчик ми заповнимо в кінці уроку.

Знаю	Хочу дізнатися	Дізнався

- Які завдання нам потрібно розв'язати на уроці?

- *Виявити:* особливості ФГП Південної Америки;
- *Вивчити:* географічні об'єкти берегової лінії континенту;
- *Ознайомитися:* із історією дослідження та освоєння материка;
- *Дослідити* проблему: який вплив має фізико-географічне положення на особливості природи материка?

Номінація	Географічний об'єкт
Найдовша гірська система світу	<i>Анди</i>
Найвища вершина Західної півкулі та Південної Америки	<i>г.Аконкагуа</i>
Найбільша низовина світу	<i>Амазонська низовина</i>
Найповноводніша річка світу	<i>Амазонка</i>
Найвищий діючий вулкан світу	<i>Льюльяльяко</i>
Найвисокогірніше озеро світу	<i>Тітікака</i>
Найвищий водоспад світу	<i>Анхель</i>
Найширший водоспад у світі	<i>Ігуасу</i>

IV. Формування і засвоєння нових знань, умінь і навичок

➤ **Технологія BYOD – BringYourOwnDevice**

- Південну Америку називають континентом природних рекордів, і ми знаємо, що всі рекорди занесені до Книги рекордів Гіннеса. Спробуємо скласти книгу рекордів Південної Америки.

Завдання: Скористайтеся своїм пристроєм (смартфоном, планшетом), щоб зрозуміти записи південноамериканського континенту та записати їх у таблицю.

-Природа Південної Америки дуже різноманітна. Які чинники визначають відмінності в природі будь-якого материка?

➤ **Прийом «Інтелектуальна розминка»**

- Що таке фізико-географічне розташування материка?

- За яким планом ми вивчаємо материк?

➤ **Міні-проект «Відкрий для себе материк - Південну Америку»**

Для того, щоб визначити ФГП в Південній Америці, вчитель розбиває учнів на групи (якщо в класі дуже мало учнів, то вони об'єднуються в пари або групи по троє).

- Користуючись різними джерелами інформації, знання та вміння, набуті під час вивчення інших предметів, виконуйте наступні завдання. Нанесіть результати на «тиху карту»

Група 1

Завдання. З'ясуйте площу материка, його положення відносно екватора, нульовий меридіан, тропічну лінію.

(Нанести на «німу» карту градусну сітку, показати лінію екватора, нульового меридіана, тропіків)

Група 2

Завдання. Налаштований промити океанські води південноамериканського континенту. З'ясуйте назви океанських течій, які змивають материк і прилеглі материки. Які водойми розділяють ці материки?

(Нанести на «німу» карту номенклатуру досліджених водних об'єктів).

Група 3

Завдання. Використовуйте градусну сітку, щоб визначити максимальну довжину південноамериканського континенту із заходу на схід. (Записати дані до легенди «німої» карти)

Група 4

Завдання. Використовуйте градусну сітку, щоб визначити максимальну довжину південноамериканського континенту з півночі на південь.

(Записати дані до легенди «німої» карти)

Група 5

Завдання. Визначте крайні точки материка-північ і південь та їх координати. (Нанести на «німу» карту)

Група 6

Завдання. Визначте крайні точки материка-захід і схід та їх координати. (Нанести на «німу» карту).

➤ **Прийом «Емоційна хвилина»**

- Учні фотографуються з утвореною картосхемою як комплексним наслідком свого дослідження

➤ **Прийом «Цікаво знати»**

- Давайте подорожуємо по материку та досліджуємо його узбережжя. Звідки з'явилися ці та й інші назви географічних об'єктів материка?

(На фізичній карті Південної Америки інформаційні папери вивішують на об'єктах узбережжя. Виходячи з карти, учні один за одним відривають аркуші, вивчають назви об'єктів на карті та на протилежному боці смуг і читають цікава інформація про них. Об'єкти.)

Чи знаєте ви, що...

1. *Затока Ла-Плата.* У 16 столітті італійський мореплавець Себастьян Кабот (Sebastian Cabot) обрав зручний причал для кораблів у бухті. На її узбережжі він обміняв срібними коштовностями з місцевими жителями і назвав бухту Ла-Плата-"Срібною".

2. *Острів Вогняна Земля.* Коли Фернан Магеллан перетнув протоку (пізніше

названу на його честь) у 1520 році, він побачив вогні на березі. Мореплавці називали цю землю Вогняною Землею - «земля вогню». Кінець світу. Його також називають островом Вогняна Земля. Його головне місто - Ушуая, найпівденніше місто світу і ворота в Антарктиду. Ушуая означає «затока, що проникає на захід». Під час морської екскурсії можна побачити лігво тюленів і велику групу бакланів. Місцева залізниця, щоб дістатися до заповідника, починається від станції «Кінець світу».

3. *Протока Дрейка* Названа на честь британського пірата мореплавця Ф. Дрейка, який проплив протокою в 1578 році через шторм. Після відкриття Антарктиди на карті з'явилася протока, яка довела, що Нація Вогню не була помітною частиною континенту.

4. *Карибське море.* Стародавнє узбережжя Карибського моря населяли карибські індіанці (що означає «люди», «герої»). Карибський басейн у вісімнадцятому столітті був повністю знищений європейцями.

5. *Антильські острови.* Досягнувши цих островів, Колумб був упевнений, що вони розташовані біля берегів Індії, тому назва походить від грецького слова anti - "навпроти", "перед" і іспанського islas - "острови", "острови, протилежні (Азії)".

6. *Острів Барбадос.* За легендою, моряки висадилися на берег острова і побачили рослину, повітряне коріння якого було підвішене на стрічці, як борода. Першовідкривачі назвали їх Барбудо - "бородаті". Тому Барбадос і отримав свою назву.

7. Відкривши *Галапагоські острови*, іспанці побачили на них численних величезних черепах (з іспанського galapago - "черепаха").

8. *Панамський перешийок* перекладі з місцевої мови - "багатий рибою". Він офіційно належить штату Панама. Завдяки сприятливим географічним умовам його використовували для будівництва Панамського каналу, який є необхідною умовою для навігації та сполучення між Атлантичним і Тихим океанами. Панамський перешийок відображений у національному гербі Панами.

➤ **Прийом «Кінозал»**

- Чи знаєте ви, як була відкрита Південна Америка? Відомо вам хто вивчав її та досліджував? Про це ви дізнаєтесь, переглянувши на ютубі відеофрегмент «Дослідження та освоєння Південної Америки» за посиланням https://www.youtube.com/watch?v=RCv_ytm_J7I.

Завдання: під час перегляду відео складіть таблицю про відкриття та дослідження Південноамериканського континенту.

Обговорення проблемних запитань:

- Яка помилка, на вашу думку, стала надбанням людства?
- Чому даний материк названий ім'ям людини, яка його не відкрила?

V. Узагальнення і систематизація засвоєних знань. Умій і навичок

Прийом «Підказка».

- Пригадайте результати свого дослідження, відобразіть їх на карті, яку ви зробили, і введіть слова, вирази та значення, які ви пропустили в тексті.

Підказка – картосхема.!!!

- Загальна площа материка — 17,8 млн км², з островами — 18,3 млн км².
- Місце розташування: знаходиться у північній та південній півкулях відносно екватора та західній відносно нульового меридіану.
 - Південна тропічна зона майже посередині перетинає материк.
 - Омивається водами Атлантичного і Тихого океанів.
 - Холодна океанічна течія - Перу, Фолкленд, тепла - Бразилія, Гайана.
 - Найближчі материки — Північна Америка та Антарктида, від Антарктиди до неї
 - Материки Південна Америка і Північна Америка зливаються в один
 - Протяжність материка з півночі на південь становить 7326 км.
 - Протяжність материка із заходу на схід становить 4900 км.

Прийом «Так – ні»

- *Якщо учні згодні із запропонованим твердженням, вони піднімуть червону картонну долоню, якщо не згодні – синю.*

- - Південна Америка простягається від екватора до помірнього поясу (так)
- -Європейці прийшли на материк після подорожі Магелана. (ні)
- -Розвиток материка супроводжується загарбницькою війною. (так)
- -Південна Америка і Північна Америка є частиною світу. (так)
- -Перші наукові дослідження на континенті природознавці А. Гумбольдт і Ч. Дарвін здійснили тільки в ХХІ ст. (ні)
- -Найбільша бухта на материку Ла-Плата. (так)
- -Південна Америка розташована у всіх чотирьох півкулях. (ні)
- - Протока Дрейка відокремлює Південну Америку від Антарктиди. (так)
- - Кордон між континентами проходить вздовж Панамського каналу. (так)
- -Кабо-Бранку - найпівнічніша точка материка. (ні)

Приєм «Аналітик»

Завдання: Визначте фізико-географічну схожість і відмінність між Південною Америкою та Африкою.

(учні користуються планом характеристики ФГП)

VI. Застосування засвоєних знань, умінь і навичок

Практична робота № 5(Початок). «Позначення на контурній карті елементів берегової лінії Південної Америки». Робота у практичних зошитах.

VII. Домашнє завдання

- Опрацювати відповідні підручники і підготуйте відповіді на запитання щодо тематичного плану курсу.
- Підготуйте повідомлення про материкові гори та вулкани (випереджаюче завдання).

VIII. Підсумок уроку

Приєм "Роблю висновок"

- Повернімося до запитання, заданого на початку курсу:

Як впливає фізико-географічне положення південноамериканського континенту на його природні характеристики? Заповніть третю колонку форми «Навчили», яку ми розпочали на початку уроку.

УРОК 2

Тема уроку: Рельєф, корисні копалини.

Практична робота № 5 (продовження). «Позначення на контурній карті, за допомогою атласу, назв основних форм рельєфу Південної Америки»

Мета уроку: Дайте учням зрозуміти форми рельєфу Південної Америки та розкрити взаємозв'язок між формами рельєфу, структурами поверхні та корисними копалинами континенту; виховувати уяву, пам'ять, логічне мислення учнів, вміння доводити свої думки, порівнювати та робити висновки; вільно використовувати різні географічні джерела знань (підручники, атласи, малюнки, схеми, Інтернет-сервіси), аналізувати та порівнювати їх; виховувати інтерес до досліджень материка, вводити до елементів навчальної програми цікаву географію та інтерактивні форми роботи; пропагувати природні компоненти Виховання стосунків та єдиного світогляду, екологічне виховання учнів, виховувати толерантне ставлення до однолітків під час роботи в групах.

Тип уроку: Комбінований.

Обладнання: підручник, фізична карта світу, фізична карта Південної Америки, атласи, зошити – практикуми з географії материків і океанів.

Методична література:

1. Капіруліна С.Л. Усі уроки географії. 7 клас // - Харків:Основа,2007.
2. Довгань Г. Д. Навч. – метод. посібник «Усі уроки географії», 7 кл., серія «Усі уроки», - Х.: Вид. група «Основа», 2015.

Хід уроку

I. Організація класу до уроку:

- перевірка присутності учнів на уроці;
- перевірка засобів підготовки до уроку;
- психологічне налаштування.

II. Перевірка засвоєних знань, умінь і навичок.

A. Індивідуальне усне опитування

1. Які географічні об'єкти Південної Америки мають найбільший вплив на формування її природи?

2. Порівняйте фізико-географічне розташування Південної Америки та Африки.

3. Порівняйте ступінь роздробленості берегової лінії Південної Америки та Африки. У чому причина такої подібності?

Б. Перевірка знання географічної номенклатури (Фронтальний письмовий програмований контроль)

Програмований контроль «Берегова лінія Південної Америки»

Учні позначають цифрами-кодами форми рельєфу, що показує вчитель.

I варіант		II варіант	Порядок демонстрації вчителем об'єктів на фізичній карті
0	Вогняна Земля	11	1. Острів Вогняна Земля.
1	Галапагос	10	2. Панамський канал.
2	Магелланова	9	3. Мис Фроуерд
3	Дрейка	8	4. Затока Ла-Плата
4	Карибське	7	5. Магеланова протока.
5	Ла-Плата	6	6. Карибське море
6	Панамський	5	7. Мис Галлінас
7	Фолклендські	4	8. Фолклендські острови
8	Галлінас	3	9. Перуанська течія
9	Фроуерд	2	10. Острови Галапагос
10	Перуанська	1	11. Протока Дрейка
11	Кабу-Бранку	0	12. Мис Кабу-Бранку

В. Робота з фото «Хто ці люди?»

Назвати прізвища дослідників та сказати, який внесок вони зробили у дослідженні Південної Америки.

III. Повідомлення теми уроку. Постановка мети і завдань.

- Я пропоную вам виконати наступне завдання. Уважно читаємо логічний ряд і називаємо зайве слово.

А Африка, Південна Америка, Австралія, низовина.

Б Галапагос, гори, Вогняна Земля, Фолклендські.

В Перуанська, Бразильська, рівнина, Гвіанська.

Г Височина, Дарвін, Гумбольд, Вавилов.

Д Фроуерд, Паріньяс, Гальїнас, плоскогір'я.

На слайді з'являються зайві слова

- Перед вами ряд слів. Що означають ці слова? Яким одним терміном можна назвати сукупність цих слів? (відповідь - рельєф)

- Ці слова не прості, а пов'язані з темою нашого уроку. Давайте поміркуємо та висловимо свої припущення щодо предмета курсу. Згадайте континент, який ми почали досліджувати! (*діти висловлюють свої думки*).

Тема уроку: «Основні форми рельєфу Південної Америки.

Закономірності поширення родовищ корисних копалин». (*Тема на слайді*)

IV. Формування і засвоєння нових знань, умінь і навичок

1. Актуалізація опорних знань.

- Для того, щоб пригадати сутність термінів, якими ми будемо зараз оперувати, встановіть відповідність (*висвітлено на слайді*)

1. Рельєф	а) Вихід кристалічних порід фундаменту на поверхню платформи.
2. Рівнини	б) Велетенські ділянки земної кори, що безперервно рухаються по астеносфері.
3. Гори	в) Сукупність нерівностей земної поверхні.
4. Літосферні плити	г) Ділянка платформи із глибше зануреним фундаментом.
5. Платформа	д) Гірські породи та мінерали, які використовуються або можуть бути використані в господарській діяльності людини.
6. Області складчастості	е) Основні форми рельєфу суходолу, дна морів і океану, що характеризуються малими коливаннями висот.
7. Щит	є) Ділянка літосферних плит, перекрита потужним чохлом осадових гірських порід.
8. Плита	ж) Основні форми рельєфу, що високо підняті над прилеглими рівнинами та дуже розчленовані.
9. Прогин	з) Рухливі ділянки земної кори, активність яких відбувається у різні геологічні епохи.
10. Корисні копалини	п) Найдавніша малорухома ділянка земної кори.

(Ключ: 1-в, 2-е, 3-ж, 4-б, 5-и, 6-з, 7-а, 8-с, 9-г, 10-д)

2. Аналіз відео «Еволюція материків»

<https://www.youtube.com/watch?v=voNDIJ4Uofs>

– Давайте пригадаємо як виглядала наша Земля 600 млн років тому?

(Існував один материк Пангея)

– Що відбулося з Пангеєю 500 млн років тому?

(Вона розкололася на дві частини: Лавразію та Гондвану)

– З якої частини 250 млн років тому утворилася Південна Америка?

(Південна Америка, Африка, Австралія та Антарктида утворилися після розколу Гондвани).

3. Робота з тектонічною картою світу та Південної Америки

Приєм «досліджуємо разом» (проблема виділена на слайді).

-Скористайтесь картою Атласу «Світова тектонічна будова» та Південна Америка. «Тектонічна будова» дайте відповідь на запитання:

- На якій літосферній плиті знаходиться Південна Америка?
- З якими літосферними плитами вона межує?
- Яка тектонічна структура займає більшу частину материка і коли вона утворилася?
- У якій частині материка розташована?
- У який геологічний час утворилися інші частини земної кори?
- У які геологічні віки утворилася земна кора Південної Америки?

4. Робота з Інтернет-сервісом Google «Планета Земля»

- Відкрийте додаток Google Earth за посиланням <https://earth.google.com/web/> , опустіться над територією Південної Америки і скажіть:

- Яка основна форма рельєфу материка?
- Де розташовані гори на материку?
- Що доводить, що це молоді гори?

5. Робота з фізичною картою Південної Америки

- Відкрийте атласи . Розгляньте фізичну карту Південної Америки і скажіть:

1. Де розташована рівнина на материку? Назвіть низовини та плоскогір'я.
2. Де розташовані гори на материку? Назвіть їх.
3. Чому Анди утворилися в західній частині материка?

6. Приєм «Мозкова атака»

-Уявіть собі, що південноамериканський континент знаходиться не на південноамериканській плиті, а на плиті Наска. Лінія злиття цих двох плит буде проходити через східну сторону материка. Тож як зміниться місцевість?

-Де будуть розташовані гори?

-Які форми рельєфу на західній частині материка?

-Чи впливає це на природу материка?

7. Інформаційний міні-проект. Робота в групах, використовуючи свої власні девайси (телефони, планшети)

Робота в групах.

- Для ґрунтовнішого ознайомлення з окремими формами рельєфу Південної Америки попрацюємо в групах самостійно з інтернет-джерелами.

I група – «Гори Анди»

(Робота з відео <https://www.youtube.com/watch?v=8yooAR80IZ8>, тематичними картами атласу. Скласти коротку характеристику за типовим планом гірської системи Анд).

II група – «Вулкани Південної Америки»

(Робота з відео <https://www.youtube.com/watch?v=xgrqRlXXJIE&t=62s>

Виписати згадані вулкани, показати на карті та зробити короткий їх опис).

III група – «Плоскогір'я Південної Америки»

(Робота з Інтернет-ресурсами, скласти коротку характеристику Бразильського і Гвіанського плоскогір'я за типовим планом).

IV група – «Низовини Південної Америки»

(Робота з Інтернет-ресурсами, знайти інформацію про Амазонську та Ла-Платську низовину, скласти коротку характеристику за типовим планом).

Презентація роботи.

8. Розповідь-пояснення вчителя з елементами бесіди

Завдяки будові земної кори Південна Америка багата на корисні копалини. Їх походження і розташування пов'язані з тектонічним будовою, діяльністю внутрішніх і зовнішніх сил Землі.

- Поясніть зв'язок між розподілом мінералів із різних джерел і будовою земної кори.
- Спрогнозуйте, де в Південній Америці слід шукати родовища палива та рудні ресурси.

Магматичні відклади здебільшого зустрічаються в районах складчастості і щитах стародавніх платформ. В результаті по лінії розлому в Андах магма прижилася, утворивши велику кількість родовищ міді, олова, свинцю, цинку. Є золото, платина і срібло. Діяльність багатьох вулканів в Андах також призвела до утворення покладів сірки, головним чином в Чилі. Смарагдові родовища Колумбії відомі на весь світ.

На тихоокеанському узбережжі пустелі Атакама на «пташиному ринку» утворюється велика кількість нітратних покладів, а селітра використовується як дуже цінне органічне добриво. Нітрат утворюється з пташиного посліду і після багатьох років скам'яніння утворює вапнякоподібний шар товщиною 5-10 м. Це дорогоцінний продукт, ретельно збирається і продається. Холодна перуанська океанічна течія приносить зграї риб на берег і приваблює птахів. Тут заборонено ловити рибу, свист, літати на малій висоті, щоб не турбувати птахів.

Великі запаси залізної руди відкриті в Бразилії і на Гайанському плато, а родовища пов'язані з виходами на платформу стародавніх кристалічних порід. Тут виявлено велику кількість марганцевої, нікелевої та бокситової руди. Поклади нафти і газу розташовані в западинах і западинах на платформі, вкриті осадовими породами.

V. Застосування засвоєних знань, умінь і навичок.

Практична робота № 5 (продовження). «Позначення на контурній карті, використовуючи атласи, назв основних форм рельєфу Південної Америки».

VI. Узагальнення і систематизація засвоєних знань, умінь і навичок

- Як пов'язані рельєф і корисні копалини в межах материка Південна Америка?

A) Склади логічний ланцюжок

1. Гори — корисні копалини магматичного та метаморфічного походження

2. Рівнини – Південно-Американська платформа

- Плоскогір'я – корисні копалини магматичного та метаморфічного походження (щит Південно-Американської платформи).
- Низовини – корисні копалини осадового походження (прогин Південно-Американської платформи).

Б) Визначити правильні та хибні твердження.

1. «Залишки» Лавразії в Південній Америці.
2. Ядром Південноамериканського континенту є Південноамериканська платформа.
3. Найвища точка Південної Америки — гора Аконкагуа.
4. Найбільша низовина світу та Оріноко в Південній Америці.
5. Деякі з найбільших родовищ міді в світі розташовані на Гайанському плато.
6. Бразильське плато відоме як «ядро Бразилії».
7. Анди-давні й невисокі гори, вони утворилися в епоху Герцинських гір.
8. На наземному щиті утворилася низовина, де впливала кристалічна корінна порода.
9. Карта Південної Америки чітко розділена на дві частини: західну рівнину і східну гору.
10. Найбільша низовина Ла-Плата у світі має плоскі болота та широкі річкові долини.

VIII. Організація домашнього завдання

1. Детально опрацювати текст підручника, що стосується предмета курсу.
2. За допомогою програми Google подорожуйте та напишіть статтю про континент який найбільше вразив.

VIII. Підсумок уроку.

Напишіть SMS-повідомлення своїм батькам чи друзям про враження ,які отримали на уроці.

Тема уроку: Кліматичні пояси і типи клімату. Загальні риси клімату.
Практична робота № 6. Характеристика типів клімату Південної Америки за допомогою кліматичної діаграми.

Мета уроку: Зрозуміти особливості клімату Південної Америки, обумовлені кліматичними факторами; визначити закономірності зміни клімату в Південній Америці; охарактеризувати типи клімату різних кліматичних поясів кліматичного поясу.

Розвивати уяву, пам'ять, логічне мислення, вміння користуватися картами, підручниками, аналізувати слайди презентацій, визначати тип клімату на основі кліматичної карти.

Тип уроку: комбінований (інтерактивний)

Обладнання: карта кліматичних поясів і областей світу, фізична та кліматична карти Південної Америки, атласи, авторська презентація уроку ppt «Клімат Південної Америки» (Р.Р. Коваленко), листи опорно інформаційних схем школярів.

Хід уроку

I. Організація класу до уроку

II. Перевірка засвоєних знань, умінь і навичок

A. Опитування

1. Які найвизначніші риси географічного положення Південної Америки? Що впливає на характер його формування?
2. Чим відрізняється рельєф сходу і заходу Південної Америки? Яке відношення це має до будови континентальної кори?
3. Пояснення закону розподілу рудних родовищ Південна Америка зумовлена будовою земної кори.
4. Назвіть і відобразіть берегову лінію, найбільшу рівнину, гори материка.

III. Повідомлення теми уроку. Постановка мети і завдань

- Запишіть тему і план уроку у зошити. Тема: «Кліматичні пояси і типи клімату. Загальні риси клімату.» **Практична робота № 6.** Визначення типів

клімату Південної Америки за кліматичними діаграмами».

План:

1. Фактори формування клімату материка.
2. Кліматичні пояси та області.
3. Визначення та характеристика типів клімату Південної Америки.

IV. Формування і засвоєння нових знань, умінь і навичок

1. Розповідь вчителя

- Клімат Південної Америки подібний до клімату інших тропічних широт, включаючи Африку. Але на цьому континенті місця для сухого клімату набагато менше. За кількістю опадів жоден континент не може конкурувати з Південною Америкою. Це найвологіший континент у світі. Всі ці характеристики визначаються впливом багатьох кліматичних факторів.

2. Репродуктивна бесіда

- *Пригадайте, що таке кліматичні фактори? Назвіть їх.*
- *Які особливості фізико-географічного положення Південної Америки на формування його клімату найбільше вплинуло?*

3. Евристична бесіда за допомогою використанням презентації ppt «Клімат Південної Америки», кліматичною картою Південної Америки)

-Подивіться слайд 1. Розкажіть, як розподіляється сонячна радіація з півночі на південь на материку Південна Америка?

Відповідь. Як і в інших тропічних широтах, більша частина Південної Америки розташована в жарких тропіках, де сонце знаходиться в зеніті. Кількість сонячної радіації коливається від 140 ккал/см² (біля екватора) до 180 ккал/см² на рік. Найпівденніша частина материка отримує найменшу сонячну енергію — 120 ккал/см² на рік.)

.- Поясніть причину поширення сонячної радіації в Південній Америці. Які фактори впливають на його поширення? Порівняно з Африкою.

(Приблизна відповідь. Температура в Південній Америці така ж висока, як і в Африці. Протягом року вони коливаються від +20° до +28^oС. На південь від тропіків, у помірних регіонах, трохи холодніше. Взимку на півдні до +10^oС, а на Вогняній Землі на острові навіть 0^oС. У горах взимку мороз.)

-Подивіться на слайд 2 і карту світового клімату на сторінках 6-7 атласу і скажіть:

-Який безперервний вітер вплине на клімат Південної Америки?

-Порівняйте вплив пасатів на клімат Південної Америки та Африки.

-Як рельєф місцевості впливає на циркуляцію атмосфери в Південній Америці?

-Яка середня річна кількість опадів на континентальних рівнинах? Який їх розподіл?

-Проаналізуйте середньорічний розподіл опадів у західних передгір'ях Анд.

(Приблизна відповідь. Як і інші тропічні континенти, Південна Америка також має безперервні пасати. Але на відміну від африканських пасатів, вони приносять опади на континент, коли утворюються над Атлантичним океаном. Крім того, рівнинний рельєф східного континенту дозволяє пасати поглибити. Материк, аж до Анд. В результаті пасат на всіх континентальних рівнинах знизився на 1000 - 3000 мм опадів.

На крайній південний край материка впливають стійкі вітри в помірних широтах, що зміщуються на захід. Анди є перешкодою для вологих повітряних мас, які несуть вітер з Тихого океану. Тому на західних схилах гір випадає багато опадів: до 7000 мм на рік. При цьому людей на горі дуже мало.)

.- Перегляньте слайд 3 і використовуйте фізичні та кліматичні карти Південної Америки, щоб назвати теплі та холодні течії біля узбережжя континенту.

Дотримуйтесь кліматичної діаграми, щоб побачити, як це впливає на розподіл опадів.

- Знайдіть подібні океанські течії біля узбережжя Африки.

.4. Розповідь-пояснення вчителя

Теплі течії в Бразилії та Гайані ще більше насичують вологу повітря. Тому східне узбережжя Південної Америки занадто вологе.

На заході холодна перуанська океанічна течія охолоджує повітря в прибережних районах і не сприяє утворенню опадів. Це найсухіша пустеля Атакама в світі. Її назва на хінді означає «земля пустелі». У місті Аріка середньорічна кількість опадів 0,8 мм зменшується зі швидкістю 180 км/год. Кілька років тут не було дощу, але часто туман. Люди навчилися збирати цю воду в циліндр заввишки 2,5 м, оснащений довгим нейлоновим поясом. Волога осідає на ремені приладу і стікає на дно циліндра. Тому ви можете отримувати до 18 літрів води в день. Холодна Фолклендська течія зробила клімат у південно-східній частині континенту посушливим.

Південна Америка час від часу відчуває холод Антарктиди. Потім прийшов холодний штормовий вітер рапного, який переносить холодне і сухе антарктичне повітря і викликає різке зниження температури, яка може досягати максимум 30°C на добу.

Тому клімат в Південній Америці значно вологий і різноманітніший, ніж в Африці.

5. Прийом «Моя позиція»

- *Поміркуйте, які фактори впливають на те, що клімат Південної Америки різноманітніший у порівнянні з Африкою.*

6. Прийом «Юні кліматологи». Групова форма роботи.

- Використовуйте атласи «Кліматичні зони та регіони світу», «Південна Америка». «Кліматична карта», дослідити за планом клімат відповідних кліматичних поясів: географічне положення, вплив кліматичних факторів, середню температуру січня та липня, річний діапазон температур, середньорічну кількість опадів, кількість опадів та скласти опорні плани (уч.

для кожної А команда підготувала карту Південної Америки з межами кліматичних поясів).

Група 1 – екваторіальний пояс

Група 2 – субекваторіальний пояс

Група 3 – тропічний пояс

Група 4 – субтропічний пояс

Група 5 – помірний пояс

(Представник кожної групи прикріплює до дошки опорну карту, намальовану учнями, і використовує її для подання інформації, що описує кліматичні характеристики кліматичної зони, що вивчається групою).

Наприклад. Орієнтовна картосхема та опорна схема, складена групою учнів.

(Орієнтовна інформація для повідомлення. Тропічний кліматичний пояс Південної Америки значно менший, ніж Африки та Австралії. У його межах є дві кліматичні зони. Більшу площу займає морська зона, яка займає територію Бразильського плато. Під впливом південно-східного пасату тут рівномірно протягом року випадає понад 1000 міліметрів опадів. Річні коливання температури відносно невеликі. Суха і спекотна континентальна зона тягнеться вузькою смугою вздовж західного узбережжя, ніби повторюючи контури холодних океанських течій Перу. Тут, у пустелі Атакама, характерні значні добові перепади температур (20-25 °С). Рідке повітря, небезпечні ультрафіолетові промені та ураганний вітер плюс майже відсутність опадів (37 мм на рік).

V. Застосування засвоєних знань, умінь і навичок

Практична робота № 6. Визначення типів клімату Південної Америки за кліматичними діаграмами.

Завдання 1. Користуючись кліматичними діаграмами, заповніть таблицю:

Варіант 1.

Кліматична діаграма	Середня t°C липня	Середня t°C січня	Річна кількість опадів мм	Режим випадання опадів
А				
Б				

Варіант 2.

Кліматична діаграма	t°C липня	t°C січня	Річна кількість опадів мм	Режим опадів
В				
Г				

Завдання 2. Користуючись даними заповненої таблиці, кліматичною картою Південної Америки та картою кліматичних поясів і областей світу атласу, визначте тип клімату, якому відповідають кліматичні діаграми:

Варіант 1.

А _____
Б _____

Варіант 2.

В _____
Г _____

VI. Узагальнення і систематизація засвоєних знань, умінь і навичок

1. Поміркуйте, чому екваторіальний кліматичний пояс у Південній Америці значно більший, ніж в Африці, а тропічний — значно менший.

2. Поясніть, чому тропічні та субтропічні райони Південної Америки знаходяться на вологому східному узбережжі, а в помірному поясі – на заході.

3. Які кліматичні пояси Південної Америки та Африки найбільш схожі, а які найбільше відрізняються? Чому клімат Південної Америки не такий жаркий, як в Африці?

VII. Домашнє завдання.

Повторити матеріал з використанням графічного конспекту (шпаргалки).

VIII. Підсумок уроку. Рефлексія.

- По якій території Південної Америки із-за кліматичних умов вам подорожувати було б не зовсім комфортно? Чому?

УРОК 4

Тема уроку: Водні ресурси суходолу Південної Америки. Практична робота №5 (*продовження*). «Позначення на контурній карті назв основних водних об'єктів суходолу Південної Америки»

Мета уроку: Ознайомити учнів з найбільшими водоймами (річка, озеро, водоспад) Південної Америки, використовувати різноманітні джерела інформації для їх вивчення за типовим планом ознак, щоб виявити значення континентальних водойм у господарській діяльності населення;

Виховувати логічне мислення учнів, уміння перевіряти свої думки, порівнювати та робити висновки, працювати з різними джерелами інформації (підручники, атласи, малюнки, діаграми, слайди презентацій, відеоролики, Інтернет-сайти); використовувати Південну Америку з людьми. на внутрішніх водах та їх заповідних матеріалах, сприяє екологічному вихованню учнів.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань

Обладнання: підручники, атласи, настінні карти, проектор, зошити для практичних робіт.

Методична література:

1. Капіруліна С. Л. Усі уроки географії. 7 клас. Х.: Вид. група «Основа», 2017. 256 с.
2. <https://naurok.com.ua/konspekt-uroku-na-temu-vodi-suhodolu-pivdenno-ameriki-naybilshi-richkovi-sistemi-12677.html>

Хід уроку

I. Організація класу до уроку

II. Повідомлення теми уроку. Постановка мети і завдань

- Чи знаєте ви, яка найглибша річка, найвищий водоспад і найвище гірське озеро в світі? Про це і не тільки про це ви дізнаєтеся в сьогоднішньому курсі,

тема цього курсу – «Сухопутні води Південної Америки». Запишіть тему і план курсу в зошит (тема і план записані на дошці).

План

1. Загальна характеристика вод суходолу.
2. Найбільші річкові системи та їх характеристика.
3. Господарське використання водойм.

III. Формування і засвоєння нових знань, умінь і навичок

- Південна Америка - не є першим континентом, який ми досліджували. Ви дізналися про особливості африканських річкових систем та чинники, що впливають на розвиток і життя річок, тому будете працювати самостійно та виконувати різноманітні завдання, використовуючи всі доступні джерела інформації.

1. Робота з фізичною картою Південної Америки.

- Користуючись фізичною картою Південної Америки, скажіть:

- Наскільки розвинена річкова мережа на материку?
- ✓ Які річки становлять найбільшу річкову систему на континенті?
- Чому вони утворилися у східній частині материка? Які чинники сприяли цьому в першу чергу?
- ✓ У басейні якого океану знаходиться найбільша річка?
- На вашу думку, чи є річки в басейні Тихого океану в Південній Америці?

Доведіть свою точку зору.

2. Дослідницький проект. Групова форма роботи.

(Учні поділяються на 3 групи. Парти заздалегідь переносять на 3 острівці, навколо них розставляють стільці, щоб учні могли бачити один одного та працювати разом. Кожна група надає різний роздатковий матеріал: атлас, енциклопедію, довідник, зошит, використовувати Інтернет-сервіс, макет форми для запису результатів дослідження (кожен учень у групі обирає один із бланка — це його дослідницьке запитання — і заповнює його).

- Використовуйте різні джерела інформації, щоб описати річки Південної Америки.

Група 1 – річка Амазонка; **Група 2** – річка Парана; **Група 3** – річка Оріноко

- Результати дослідження запишіть в таблицю:

Назва річки _____	Результати дослідження
Назва річки, загальна інформація.	
Басейн океану, до якого належить річка	
Місце витoku і гирла, напрямок течії.	
Особливості будови річкової долини, наявність порогів, водоспадів.	
Основні притоки. Типи живлення.	
Особливості водного режиму.	
Господарське використання річки.	

-Скористайтесь комп'ютерною програмою Power Point для складання опорних карт із використанням характерних елементів річки, наведених у таблиці. (За потреби вчитель надасть технічну допомогу).

-Використовуйте повну таблицю та композиційну опорну схему у вигляді слайда для опису річки. (Представник групи. На екрані виводиться слайд «Опорний план»).

3. Розповідь вчителя з використанням фізичної карти Південної Америки

-У Південній Америці відносно мало озер. Найбільше озеро на континенті — озеро Маракайбо тектонічного походження. У западині на висоті 3812 метрів над рівнем моря знаходиться озеро Тітікака, найбільше гірське озеро в світі, посеред Анд. У вологих низинах утворюються великі болота. Велике значення для міського водопостачання має рясне забезпечення ґрунтовими водами великих територій материка. Гірських льодовиків в Андах майже немає. У міру просування на південь висота снігової лінії поступово зменшується.

IV. Застосування засвоєних знань, умінь і навичок.

Практична робота №5 (*продовження*). «Позначення на контурній карті, використовуючи атласи, назв основних водних об'єктів суходолу Південної Америки»

- Користуючись фізичною картою Південної Америки, позначте на контурній карті об'єкти географічної номенклатури: *річки*: Амазонка, Парана, Оріноко; *водоспади*: Анхель, Ігуасу; *озера*: Маракайбо, Тітікака.

V. Узагальнення і систематизація засвоєних знань, умінь і навичок

Репродуктивна бесіда

1) Які причини високого стоку річок Південної Америки? 2) До басейну якого океану входить більшість річок Південної Америки? Як це пояснюється? 3) Який тип «харчування» характерний для більшості річок континенту? 4) Яке походження південноамериканських озер? Де розташовані найбільші?

V. Домашнє завдання. Подивитися передачу Озеро Тітікака (Перу). Орел і Решка. Чудеса світу на ютубі за посиланням

<https://www.youtube.com/watch?v=zB68vCSj7gw> Опрацювати зміст параграфа.

VI. Підсумок уроку. Прийом «Передаю естафету». 1 учень – 1 речення.

- Про що нове ти дізнався (дізналася) на сьогоднішньому уроці?

УРОК 5.

Тема уроку: Сучасні екологічні проблеми. Найвідоміший об'єкт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Південній Америці.

Презентація дослідження Природні об'єкти Південної Америки.

Мета уроку: Дозволити учням зрозуміти природні явища, екологічні проблеми та найвідоміші природні пам'ятки в Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО; сприяти розумінню причин погіршення екологічних проблем і природних явищ на африканському континенті; удосконалити практичні навички використання інноваційних засоби навчання Виховувати впевненість у собі в процесі самонавчання.

Тип уроку: засвоєння нових знань (дистанційне навчання)

Завдання для самостійної роботи

(Прийоми самостійної роботи – пошукові, дослідницькі та творчі. Необхідно вміння використовувати комп'ютерні засоби навчання).

Завдання 1. Подивіться відеоурок у ютубі за посиланням

https://youtu.be/YsANd1-E_uI та дізнайтеся, Які екологічні проблеми існують на південноамериканському континенті і як економічна діяльність людей впливає на природу континенту?

Завдання 2. Підготуйте серію матеріалів на прикладах порушення природної рівноваги материка та способів її відновлення. Виконайте вправи з риб'ячої кістки (замальовування), щоб довести та запропонувати рішення однієї з екологічних проблем. Наведіть приклади спільної роботи міжнародної спільноти над вирішенням екологічних проблем.

Завдання 3. Знайдіть в атласі на фізичній карті Південної Америки континентальні райони, де виникають екологічні проблеми. Позначте їх на контурній карті.

Завдання 4. Кукса Зоя Іванівна Курилівська ЗОШ I-II ступенів. Дослідити слайди презентації вчителя. «Об'єкт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО Південної Америки» в Куп'янському районі за посиланням

<https://vseosvita.ua/library/unikalni-obekti-svitovoi-spadsini-unesko-v-pivdennij-americi-97158.html> та випишіть у зошити їх назви.

Завдання 5. Дослідіть природну унікальність Південної Америки у вкладенні та подивіться демонстраційне відео на https://youtu.be/mfvb3f_fFk8. Дослідіть деякі унікальні природні особливості (за бажанням). Підготуйте мультимедійну презентацію за допомогою Microsoft Power Point .

План дослідження.

1. Назва об'єкту (за вибором).
2. Географічне положення.
3. Характеристика природних умов.

Висновок. У чому полягає унікальність даного об'єкта природи?

УРОК 6.

Тема: Населення. Держави. Зв'язки України з державами Південної Америки

Мета: Поглибити уявлення про розвиток континенту, усвідомити етнічний склад, сучасний склад і розташування населення Південної Америки, політичні карти, найбільші держави та їх столиці; розкрити взаємозв'язок України з ними; виховувати інтерес до вивчення географії та впроваджувати інноваційні ідеї в класі. Форма домашнього завдання виховує логічне мислення учнів та вміння самостійно опрацьовувати географічні знання з різних джерел, виховує повагу до учнів різних рас і національностей, повагу до їх мови та культури.

Тип уроку: засвоєння нових знань (Дистанційне навчання)

Завдання для учнів

Завдання 1. Прочитайте текст §32 Населення і політична карта та опрацюйте опорний конспект за посиланням <https://history.vn.ua/compendium/geography-reference-notes-7-class-kapirylna/25.php> і на основі засвоєного змісту побудуйте ментальну карту.

Поради з техніки створення ментальних карт.

1. У центрі зосереджені основні поняття інформаційної моделі (об'єкта турботи).
2. Розгалуження-теми та ідеї, пов'язані з основними поняттями, поза центром. Їх потрібно пояснити за ключовими словами та позначити піктограмами.
3. Головна гілка поділяється на більш другорядні гілки.
4. Для підпису найкраще використовувати великі літери.
5. Спробуйте різні візуальні ефекти – форми, кольори, шрифти, стрілки, значки тощо.

Карту можна намалювати вручну за допомогою різних олівців, або її можна зробити в електронному вигляді, використовуючи заготовки.

Інтернет-ресурси на допомогу учневі: <https://www.mindmeister.com/mind-map-examples4>; <https://coggle.it/>, <https://www.xmind.net/>, <https://bubbl.us/>, <https://www.mapul.com>, <http://wisemapping.com/>, <https://mind42.com>,

<https://www.mindomo.com>. Утворену ментальну карту сфотографувати і відіслати вчителю чарез мобільний зв'язок.

Завдання 2. Самоперевірка. Зайдіть за посилання <https://learningapps.org/4307946> на портал і виконайте вправу.

Завдання 3. Ознайомтеся з політичною картою Південної Америки на С.31 атласу. У зошити виписіть назви найбільших за площею країн і їх столиць.

Завдання 4. Нанесіть виписані вами країни на контурну карту.

Завдання 5. Переглянь навчальне відео Презентація до уроку «Населення Південної Америки» за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=rzX07h20y8Y>

Завдання 6. Напишіть есе в якій країні хотіли би побувати. Обґрунтуйте чому. Відправити есе вчителю.

Висновки до розділу 3

Нами було розроблено методикау використання інноваційних моделей та методів під час вивчення курсу «Географія материків та океанів» 7 клас, що дає нам можливість сказати, що проведення курсів з кожної теми вимагає ґрунтовної підготовки вчителя, застосування його творчості, педагогічні навички та знання Сучасні технології навчання та інноваційні інструменти навчання. Проте ми показали, що в процесі навчання географії необхідно використовувати як інноваційні моделі навчання, так і традиційні моделі навчання, обидві моделі однаково ефективні, в інших випадках вони нерозривні. Зверніть увагу, що вони повинні постійно підтримувати зв'язок і доповнювати один одного.

ВИСНОВКИ

Нині до організації навчальної діяльності студентів висуваються нові вимоги, що вимагають прийняття інноваційних моделей навчання, зокрема формування ключових здібностей та дисциплінарних здібностей, уміння самостійно здобувати знання з різних джерел, реалізації принципу "протягом всього життя".

1. На основі аналізу наукової, психолого-педагогічної та методичної літератури розкривається сутність основних понять проблеми дослідження, ретроспективно аналізується інноваційна педагогічна технологія та умови її впровадження в навчальний процес. Розвиток освітньої інновації в Україні пов'язаний із масштабним суспільно-освітнім рухом, спричиненим протиріччям між суспільними потребами розвитку та функціонування загальної середньої освіти та реальним існуванням навчально-виховного процесу. Інноваційний процес реалізується як цілеспрямована зміна цілей, умов, змісту, засобів, методів і форм діяльності, що характеризується новизною, загальним або високоефективним потенціалом у певних сферах, здатністю давати довгострокові вигоди та іншими інноваціями. Завдяки цим характеристикам інноваційний процес принципово відрізняється від традиційного процесу.

2. Інновації пройшли довгий шлях від «методики навчання» до «інноваційної технології»: гейміфікація, принцип BYOD, курси тощо. Дослідження вчителями кращого навчання дасть позитивні результати, що вперше призвело до розвитку активних методів навчання, що з'явилися ще в 1920-х роках. Розроблено «Проектний метод». За останні десять років ці та інші інноваційні технології (зокрема науково-дослідні, дистанційні технології) активно впроваджуються в навчальний процес, і за розумного використання вони мають стати запорукою виховання творчих учнів, які придатні до життя.

3. Сама інновація не є і не може бути метою навчальної практики. Її мета

- оптимізувати навчальний процес і забезпечити його відповідність умовам і тенденціям суспільного життя. Саме в цій сфері постало питання ефективності інноваційної технології навчання.

4. Готовність вчителя до інновацій – це здатність вчителя нестандартно вирішувати проблеми, пов'язані з індивідуалізованою освітою. Стан підготовки до інноваційної педагогічної діяльності – це особливий особистісний стан, який передбачає наявність у вчителів стимульно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, ефективних шляхів і засобів досягнення цілей навчання, творчих і рефлексивних здібностей. Підготовка до інноваційної педагогічної діяльності формується не власноруч і не уявляється з повітря, а накопичується в педагогічній практиці, накопичуючи все з попереднього етапу, виходячи таким чином на більш високий рівень. Це означає, що кожен попередній рівень цієї підготовки є передумовою для формування нового препарату.

Своєчасно та об'єктивно з'ясовувати ступінь інноваційної підготовленості конкретного викладача, щоб можна було планувати розвиток його інноваційного потенціалу – це важлива складова структурної професійної якості.

5. Наразі структура та зміст освітньої інноваційної моделі передбачають використання багатьох сучасних технологій: інтегрована технологія навчання; технологія структурної логіки (операційної діяльності); технологія розвитку навчання; технологія персоналізованого навчання; технологія проблемного навчання; технологія диференційованого навчання; гуманітарні науки. Освітні технології, модульна технологія навчання, технологія групового навчання.

Впровадження інноваційної технології у навчання суттєво змінило освітній процес і може вирішити проблеми розвитку, персоналізованого навчання, диференціації, гуманізації, формування перспектив персоніфікованої освіти.

6. Проектна технологія може розкрити творчий потенціал учнів, розвинути мислення, виявити здатність причинно-наслідкового зв'язку,

взаємозалежність природних і соціальних об'єктів і явищ. Під проектною діяльністю слід розуміти цілеспрямовану діяльність зі створення освіти, освіти, навчання, культури, технології чи виробництва продукції. Такими продуктами можуть бути різні функціональні моделі курсів, досліджень і розробок, творчих робіт, публікацій, програмного забезпечення тощо.

У загальному розумінні педагогіки проектний метод — це організація навчання, при якій учні набувають знань і навичок у процесі планування та виконання практичних завдань.

7. Виділена «дослідницька» частина програми з географії в середніх школах сприяє формуванню дослідницьких можливостей, без яких це було б неможливо зробити в проекті. Дослідницькі моделі вимагають логічного мислення та вміння самостійно обробляти різні джерела інформації.

8. Характерним нововведенням сучасності є активне використання дистанційного навчання. Сьогодні, під час поширення пандемії COVID-19, у зв'язку з розвитком інформаційних технологій, змінилося ставлення людей до традиційної освіти, а дистанційне навчання стає все більш популярним у нашій країні. По-перше, це забезпечує доступ до Інтернету та технічну підтримку (комп'ютери, планшети, смартфони тощо).

9. Проектні технології, технології дослідницького навчання, дистанційні технології та інші інтерактивні технології є основою розробки нашої моделі навчальної програми з географії. Найефективнішим методом є використання інтерактивних форм і методів навчання, щоб дозволити учням брати участь в активному, спільному та критичному аналізі навчання. Вони включають спільні групові дослідження, дебати, моделювання, рольові ігри, дискусії, а також творчі роботи та проекти окремих осіб і груп, які використовують Інтернет-сервіси. Ці інноваційні методи не лише підвищують інтерес учнів до предмета, а й забезпечують глибоке розуміння географічного змісту, реалізації діяльності навчальних компонентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аносов І.П. Сучасний освітній процес: антропологічний аспект: Монографія. Аносов І.П. – К.: Твім інтер, 2003. – 392 с.
2. Атлас Географія. Материки і океани. 7 клас. К.: Видавництво «Картографія», 2019. 48 с.
3. Бондар С.П. Перспективні педагогічні технології в шкільній освіті: Навчальний посібник. Бондар С.П. Рівне: Редакційно-видавничий центр "Тетіс" Міжнародного університету "РЕГІ", 2003. 200 с.
4. Бойко В.М. Географія: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл/ В.М.Бойко, С.В.Міхелі. Харків «Сицилія», 2016. 288 с.
5. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : Монографія. К.: Атіка, 2009. 684 с.
6. Варакута О.М. Заблоцький Б.В., Про необхідність використання комп'ютерних програм на уроках географії: Збірник наукових праць. Україна: Географічні проблеми сталого розвитку. В 4-х т. К.: ВГЛ Обрій, 2004. Т-4. С.78-80.
7. Варакута Ольга Критичне мислення на уроках географії. Географія в інформаційному суспільстві. Зб. наук. праць у 4-х т.т.. ВГЛ Обрії, 2008. Т.4. С.327- 330.
8. Варакута Ольга Інноваційні технології у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя географії. Історія української географії та картографії. Частина І: Збірник матеріалів четвертої міжнародної наукової конференції, присвяченої 110-літньому ювілею професора Володимира Кубійовича. Тернопіль, 18-19 листопада 2010 р. Тернопіль, 2010. С. 184-187.
9. Варакута Ольга, Технологія групової форми організації навчальної діяльності студентів на практичних заняттях з географії Регіональні проблеми України: Географічний аналіз та пошук вирішення. Зб.наук. праць. Херсон: П. П. Вишемирський, 2013. С.22-27.

10. Варакута О.М., Швець Є.С. Географія. Материки і океани. Зошит для практичних робіт. 7 клас. Тернопіль: Підручники і посібники, 2020. 32с.
11. Варакута О.М., Тимків І.В. Використання світових освітніх трендів в навчально-виховному процесі з географії у вищій школі: Навчально-методичний посібник. Тернопіль, ТНПУ . 60 с.
12. Варакута О.М. Календарно-тематичне планування. Природознавство. 5 клас. Географія. 6-11 класи (рівень стандарту, академічний рівень). Тернопіль : Підручники і посібники, 2019. 154 с.
13. Варакута О. М. Гейміфікаційні технології навчання географії у вищій школі. Вісник Тернопільського відділу Українського географічного товариства. №2 (випуск 2) Тернопіль: СМП Тайп, 2019. С.85-92.
14. Варакута Ольга Формування дослідницької компетентності учнів у процесі вивчення географії. Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної, туризмологічної та екологічної науки: матеріали II-ї міжнародної науковопрактичної конференції (м. Тернопіль, 15 жовтня 2020 р.). Тернопіль: Вектор, 2020. С.349-358
15. Відділ дослідження і проектування навчального середовища ІТЗН АПН України. URL: <http://www.ime.eduua.net.nauk.htm>
16. Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід: (Дидактичний аспект): Для працівників від. освіти, кер. та вчителів шкіл, студен. Васьков Ю.В. – Х.: Скорпіон, 2000. – 120 с.].
17. Види дистанційних занять. URL:<http://ukped.com/skarbnichka.674.html>
18. Готовність до інноваційної діяльності як важлива професійна якість педагога. URL: <http://www.educationua.net/silovs-401-1.html>
19. Гриневич Л.Освіта після пандемії. Частина 2. Тренди майбутнього шкільної освіти. URL: <https://nus.org.ua/view/osvita-pislya-pandemiyi-chastyna-2-trendy-majbutnogo-shkilnoyi-osvity>
20. Гриневич Л.Освіта після пандемії. Частина 2. Тренди майбутнього шкільної освіти. URL: <https://nus.org.ua/view/osvita-pislya-pandemiyi-chastyna-2-trendy-majbutnogo-shkilnoyi-osvity/>

21. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Дичківська І. М. Київ: «Академвидав», 2012. 352 с.
22. Дичківська І.М. Основи педагогічної інноватики: Навчальний посібник. Дичківська І.М. – Рівне: РЛГУ, 2001. 233 с
23. Дослідження як практична складова шкільної географії. В.В. Машкіна, Д. П. Пироженко. Проблеми безперервної географічної освіти і картографії. 2017. Вип. 25. С. 40-45
24. Завалевський Ю.І. Інноваційні педагогічні технології в практиці роботи загальноосвітніх навчальних закладів України. Інформаційно-аналітичний довідник. Завалевський Ю.І. Суми: ТОВ Видавництво «Антей», 2007. 200 с
25. Закон України «Про освіту». URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/1484-znayomtesya-zakon-ukrani-pro-svtu-2017>
26. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/prijnyato-novij-zakon-pro-povnu-zagalnu-serednyu-osvitu-za-progolosuvali-450-nardepiv>
27. Корнєєв, В. П. Технології в навчанні географії: Навч.-метод. посіб. / В. П. Корнєєв. Х.: Основа, 2004. С.111
28. Корбут О. Г. Дистанційне навчання: моделі, технології, перспективи. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1123>
29. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Кремень В.Г. К.: Грамота, 2005. 448 с.
30. Кухаренко В.М. Ази проектування дистанційного курсу. URL: <https://elf.etutorium.com/presentations/elforum-kyharenko.pdf>
31. Машкіна Л. А. Підготовка студентів до впровадження педагогічних інновацій в дошкільних закладах. Машкіна Л.А. За наук. ред. Т. І. Поніманської. ТОВ НВП «ЕВРІКА». Хмельницький. 2004. С.47– 48.
32. Михайлишин Романа Професійна готовність педагога до інноваційної діяльності: якісний аспект. Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. 2016. Вип. 31. С. 11-18

33. Митрофанова Ю.В. Подготовка будущих учителей географии к использованию новых информационных технологий. География в школе. 2004. №6. С.43-55.
34. Мельник В.В. Интеракція в освітньому процесі: технологія організації. В.Мельник. Управління школою. 2006. №13. С. 15-20.
35. Мельник А. Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках географії та географічного краєзнавства шляхом використання проектних технологій. Аджамка. 2012 . 40с
36. Навчальна програма з географії для 6-9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів затверджена наказом МОН від 07.06.2017 № 804. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>
37. Навчальна програма з географії для 10-11-х класів для загальноосвітніх навчальних закладів затверджена наказом МОН від 23.10.2017 № 1407. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>
38. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського. Електронні каталоги. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>
39. Никишина И.В. Инновационные педагогические технологии и организация учебно-воспитательного и методического процессов в школе: использование интерактивных форм и методов в процессе обучения учащихся и педагогов. 2-е изд., стереотип. Никишина И.В. Волгоград: Учитель, 2008. 91 с.
40. Огневюк В. А. К проблеме развития научного направления интегрированного исследования сферы образования. В. А. Огневюк, С. А. Сысоева // Вестник высшей школы. № 3 (март, 2014). С. 22–30.
41. Педагогічна інноватика – вчення про створення, оцінювання, освоєння та використання педагогічних новацій. URL: <https://studfile.net/preview/2463511/page:3/>
42. Портал LearningApps.org. URL: <https://learningapps.org/>.
43. Пригожин А. И. Нововведения: стимулы и препятствия. Социальные проблемы инноватики. М.: Политиздат, 1989. С. 56

44. Пустовойт В.П. Використання методу проектів на уроках географії.
URL: https://valpustovoit.ucoz.com/publ/vikoristannja_metodu_proektiv_na_urokakh_geografiji/1-1-0-2
45. Рач Валентин Анатолійович, Зварич Марина Михайлівна Управління проектами. URL: <https://present5.com/upravlinnya-proektami-vikladachi-rach-valentin-anatolijovich-zvarich-marina>
46. Сайт вчителя Мельник Антоніни Миколаївни. URL: <http://antonina-melnik.kr.sch.in.ua/>
47. Стадник О.Г. Метод проектів у навчанні географії // Географія. 2007. С. 3-13.
48. Стрілець С. І. Інновації у вищій педагогічній освіті: теорія і практика. Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Чернігів: ФОП Лозовий В.М. 2013. 508 с.
49. Умови реалізації інноваційних педагогічних технологій в освітньому процесі О.І.Тищенко. URL: <https://goo.su/9FVG>
50. Уруський В.І. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності: методичний посібник. О.І. Уруський. Тернопіль: ТОКІППО, 2005. 96с. ; С.87
51. Харченко О. О. Педагогічні умови ефективного застосування інноваційних технологій навчання у природничо-науковій підготовці майбутніх учителів. О. О. Харченко. Науковий вісник Донбасу. 2011. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_1_31
52. Guidelines for Open Educational Resources (OER) in Higher Education COL, UNESCO (November 2011). URL: <http://www.col.org/resources/publications/Pages/detail.aspx?PID=364>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Теми досліджень в курсах шкільної географії [36,37]

Назва курсу, клас	Тема дослідження
1	2
ГЕОГРАФІЯ. «Загальна географія». 6 клас	<ol style="list-style-type: none"> 1. Спостереження за змінами у природі. 2. Розробка міні-проекту з утилізації побутових відходів
ГЕОГРАФІЯ. «Материка і океани». 7 клас	<ol style="list-style-type: none"> 1. Взаємодія Світового океану, атмосфери та суходолу, її наслідки. 2. Природні уніками Південної Америки. 3. Розробка та обґрунтування маршруту, що проходить через об'єкти Північної Америки, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО. 4. Здійснення уявної подорожі уздовж 50-ї паралелі: складання карти маршруту з позначенням країн, природних об'єктів та природних комплексів. 5. Шляхи розв'язування екологічних проблем.
ГЕОГРАФІЯ «Україна у світі: природа, населення». 8. клас.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прокладання маршрутів за топографічною картою та їх обґрунтування. 2. Порівняльна оцінка географічного розміщення України з країнами світу (2–3 на вибір). 3. Планування маршруту мандрівки країнами світу з визначенням різниці в часі в них порівняно з київським. 4. Прогнозування погоди за народними прикметами та порівняння з прогнозом в інтернет-джерелах, ЗМІ. 5. Вплив людини на родючість ґрунтів своєї місцевості. 6. Ландшафти своєї місцевості, їх освоєння і використання. Виявлення ландшафтів у світі, що мають схожість із ландшафтами України. 7. Вплив компонентів природи на здоров'я людини. 8. Зміни природи своєї місцевості під впливом діяльності людини. 9. Ознайомлення з об'єктами природи своєї місцевості.
ГЕОГРАФІЯ «Україна і світове господарство». 9 клас	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проблеми й перспективи освоєння родовищ нафти і природного газу на шельфі Чорного та Азовського морів. 2. Малі і середні міста України — центри швейного виробництва. 3. Українські та імпортовані продукти в споживчому кошику вашої родини. 4. Традиційні продукти харчування в Україні та країнах-сусідах. 5. Міські види транспорту свого обласного центру.

Продовження додатка А

1	2
<p>ГЕОГРАФІЯ «Регіони і країни». 10 клас</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси у Європі. 2. Відновна електроенергетика в країнах Європи: регіональні особливості та відмінності. 3. Структура й просторова організація виробництва чорних металів у країнах Європи. 4. «Нове обличчя» Руру – постіндустріальний розвиток: «зелені» міста замість похмурих ландшафтів. 5. Лондон, Берлін, Париж, Київ: схожість і відмінність сучасного розвитку міст. 6. Кластери в Італії як домінуюча форма організації виробництва товарів і послуг. 7. Екологічні виміри економічного зростання в країнах Азії. 8. Географічне положення країни як чинник її економічного розвитку (на прикладі Туреччини і Сінгапуру). 9. Країни Перської затоки – новий осередок індустріалізації. 10. Острови Кюсю і Хоккайдо: контрасти Японії. 11. Унікальність економічної системи Китаю. 12. «Коридори зростання» в Індії. 13. Національні парки Австралії як об'єкти міжнародного туризму. 14. Розвиток Західної Австралії у контексті зростання глобального попиту на природні ресурси. 15. Канберра – політико-адміністративний центр країни. 16. Нова Зеландія – високорозвинена країна зі сприятливими умовами для ведення бізнесу. 17. Країни Океанії – регіон екзотичного туризму. 18. «Бананові республіки»: типові ознаки та сучасний розвиток. 19. Панамериканське шосе – дорога через три Америки. 20. Туризм як чинник розвитку країн Карибського басейну. 21. Форми територіальної організації новітніх видів промислового виробництва у США. 22. Економічна взаємодія вздовж державного кордону між Мексикою і США. 23. Складники підприємницького успіху української діаспори в Канаді та США. 24. Кордони на політичній карті Африки: особливості делімітації та демаркації. 25. Ангола: успішний розвиток після війни.

Продовження додатка А

1	2
	<p>26. Вплив колоніального минулого на сучасну міжнародну спеціалізацію та просторову структуру господарства країн Тропічної Африки.</p> <p>27. «Три кити» економіки Єгипту: Суецький канал, нафта, туризм.</p> <p>28. ПАР серед країн Африки.</p> <p>29. ПАР: одна держава – три столиці.</p>
<p>ГЕОГРАФІЯ «Географічний простір Землі». 11 клас</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення оптимального маршруту руху між визначними об'єктами свого району за допомогою навігаційної карти своєї області. 2. Сфери використання даних дистанційного зондування Землі. 3. Моделювання природних явищ на Землі у дні рівнодень та сонцестоянь. 4. Прояви сили Коріоліса на річках своєї місцевості. 5. Причини заселення схилів вулканів. 6. Сучасні вимоги до будівництва у районах з високою сейсмічністю. 7. Ресурсний потенціал атмосфери своєї місцевості та приклади його використання. 8. Система протидії засухам у своїй місцевості. 9. Система протидії паводкам, повеням, селям і лавинам в окремих районах України. 10. Карстовий рельєф як приклад взаємодії геосфер. 11. Прозорість води у річці (озері, ставку): від чого залежить і чому змінюється? 12. Деградовані ґрунти: причини і перспективи використання. 13. Чинники порушення широтної зональності на материках та території України. 14. Уплив старіння населення на місце країни в міжнародному поділі праці. 15. Працемістки виробництва густозаселених регіонів світу. 16. Екологічні та соціальні проблеми густозаселених регіонів світу. 17. Світовий ринок патентів: лідери й аутсайтери. 18. Роль транснаціональних компаній у розвитку машинобудівних та хімічних виробництв в Україні. 19. Гельсінські угоди (Заключний акт наради з безпеки і співробітництва в Європі) – програма дій для будівництва єдиної, мирної, демократичної Європи. 20. Сучасна географія трудової еміграції з України.

Продовження додатка А

	<p>21. Соціальні проблеми монофункціональних міст.</p> <p>22. Давальницька сировина у швейній індустрії України: позитивні й негативні аспекти для виробників і споживачів.</p> <p>23. Офшорна розробка програмного забезпечення в Україні: основні центри, компанії.</p> <p>24. Реалізація планів сталого (збалансованого) розвитку в різних країнах: успіхи і прорахунки.</p>
--	---

ДОДАТОК Б

Фрагмент календарно-тематичного планування з географії, 7 клас [12]

Тема 2. Південна Америка				
Урок	Дата	Зміст навчального матеріалу	Очікувальні результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Примітка
1	2	3	4	5
24		<p>Географічне положення. Дослідження та освоєння материка.</p> <p>Практична робота № 5 (Початок). «Позначення на контурній карті елементів берегової лінії Південної Америки»</p>	<p>Знаннєвий компонент знає дослідників материка.</p> <p>Діяльнісний компонент знаходить і показує на картах різного масштабу: море <i>Карибське</i>; затоку <i>Ла-Плата</i>; протоки: <i>Магелланова, Дрейка</i>; острови: <i>Вогняна Земля, Фолклендські, Галапагоські</i></p>	
25		<p>Тектонічні структури, рельєф, корисні копалини.</p> <p>Практична робота № 5 (продовження). «Позначення на контурній карті назв основних форм рельєфу Південної Америки»</p>	<p>Знаннєвий компонент знає особливості тектонічної будови, основні форми рельєфу.</p> <p>Діяльнісний компонент аналізує особливості розміщення корисних копалин материка та їх вплив на господарську діяльність людини; знаходить і показує на картах різного масштабу: рівнини: <i>Амазонська, Орінокська, Ла-Платська низовини, Бразильське, Гвіанське плоскогір'я</i>; гори: <i>Анди (г. Аконкагуа)</i>; вулкани: <i>Льюльяйльяко, Котопахі</i>; пояснює закономірності поширення основних форм рельєфу.</p> <p>Ціннісний компонент робить висновки про поширення стихійних явищ (землетруси, вулканізм) та їх вплив на життя людей</p>	
26		<p>Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату.</p> <p>Практична робота № 6 Визначення типів клімату Південної Америки за кліматичними діаграмами</p>	<p>Знаннєвий компонент знає географічне розміщення типів клімату на материкі. пояснює особливості розподілу температури й опадів на материкі; визначає за кліматичними картами та кліматичними діаграмами типи клімату</p>	
27		<p>Води суходолу.</p> <p>Практична робота № 5 (продовження). «Позначення на контурній карті назв основних водних об'єктів суходолу Південної Америки»</p>	<p>Знаннєвий компонент знає географічне розміщення внутрішніх вод.</p> <p>Діяльнісний компонент знаходить і показує на картах різного масштабу: річки: <i>Амазонка, Парана, Оріноко</i>; водоспади: <i>Анхель, Ігуасу</i>;</p>	

			озера: <i>Маракайбо, Тітікака</i>	
--	--	--	-----------------------------------	--

Продовження додатка Б

1	2	3	4	5
28		<p>Природні зони. Вертикальна поясність Анд. Зміни природи материка людиною.</p> <p>Презентація дослідження Природні унікальні Південної Америки</p>	<p>Знаннєвий компонент <i>знає</i> географічне розміщення природних зон на материк.</p> <p>Діяльнісний компонент <i>порівнює, зіставляє</i> особливості природних умов Південної Америки та Африки; <i>пояснює</i> прояв широтної зональності на рівнинах і вертикальної поясності в Андах.</p> <p>Ціннісний компонент <i>оцінює</i> наслідки втручання людини в природні комплекси материка; <i>робить висновки</i> про основні напрями господарського використання природних комплексів материка</p>	
29		<p>Сучасні екологічні проблеми. Найвідоміші об'єкти Південної Америки, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО</p>	<p>Ціннісний компонент <i>оцінює</i> наслідки втручання людини в природні комплекси материка</p>	
		<p>Екологічна безпека та сталий розвиток. Презентує добірку матеріалів про один із прикладів порушення природної рівноваги на материк та шляхи її відновлення</p>		
30		<p>Населення. Держави. Зв'язки України з державами Південної Америки</p>	<p>Діяльнісний компонент <i>характеризує</i> населення та його господарську діяльність у різних країнах материка; <i>знаходить і показує на картах різного масштабу:</i> держави та їх столиці: <i>Бразилія, Аргентина, Чилі</i></p>	
		<p>Підприємливість і фінансова грамотність. Розуміє значення різних напрямків взаємозв'язків України та країн Південної Америки</p>		